

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1894. Första Kammaren. N:o 29.

Lördagen den 28 april, f. m.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 21 i denna månad.

Herr *talmannen* yttrade: Hans excellens friherre Bildt har anmodat mig att till kammaren framföra hans hjertliga tacksamhet för det vänliga intresse, kammaren visat honom under hans sjukdom.

Anmälades och bordlades

statsutskottets memorial och utlåtanden:

n:o 62, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslaget under riksstatens nionde hufvudtitel;

n:o 63, med anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om pensioner och gratifikationer till tjänstemän, underbefäl och arbetare vid statens jernvägsbyggnader;

n:o 64, angående ändringar i gällande aflöningsstat vid riksgäldskontoret samt förhöjning af anslaget för extra arbeten inom samma kontor;

n:o 65, i anledning af gjorda framställningar i fråga om uppförande af nya kasernetablissemment m. m.;

n:o 66, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående öfverflyttning till allmänna indragningsstaten af åtskilliga lärares aflöning samt rörande understöd åt extra ordinarie lärare vid allmänna läroverken under förfall på grund af sjukdom;

n:o 67, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till utgiftsstat för telegrafverket för år 1895;

n:o 68, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder i syfte att åt mindre bemedlade och obemedlade bereda tillfälle att bilda egna jordbruk;

n:o 69, angående beräkningen af statsverkets ordinarie inkomster; samt

n:o 70, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtande till krigsskolan å Karlberg af dervarande värdshus- och markententeribyggnad;

bankoutskottets memorial:

n:o 8, i fråga om ändringar i gällande reglemente för riksbanken äfvensom i aflöningsstaten för samma bank; och

n:o 9, angående instruktion för nästa Riksdags bankoutskott; lagutskottets utlåtanden:

n:o 58, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till ecklesiastik boställsordning; och

n:o 59, i anledning af väckta motioner dels om ändring af 1 kap. 2 § rättgångsbalken, dels ock om ändrad lydelse af vissa §§ i kommunallagarne; äfvensom

Första Kammarrens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 7, i anledning af en utaf herr Vahlin i Andra Kammarren väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning rörande bolags förvärf af jordegendom i vissa delar af landet m. m.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran konstitutionsutskottets under gårdagen bordlagda utlåtande n:o 9 och statsutskottets samma dag bordlagda utlåtande n:o 60.

Föredrogs och företogs punktvis till afgörande statsutskottets nästlidne dag bordlagda memorial n:o 61, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslagen under riksstatsens åttonde hufvudtitel.

1 punkten.

Lades till handlingarna.

2—4 punkterna.

De föreslagna voteringspropositionerna godkändes.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran bevillningsutskottets under gårdagen bordlagda betänkande n:o 18.

Föredrogs å nyo bevillningsutskottets den 25 och 27 i denna månad bordlagda betänkande n:o 17, angående stämpelafgiften.

Herr Cavalli: Beträffande föredragningen af det nu föreliggande bevillningsutskottets betänkande n:o 17 tillåter jag mig hemställa, att kammaren måtte besluta:

att beträffande dels paragrafens beteckning med nummer, dels de under särskilda rubriker förekommande hänvisningar till olika paragrafer i författningen, bevillningsutskottet må ega att, sedan den föreslagna författningens text af Riksdagen slutligen pröfvats, vidtaga de jemkningar och rättelser, som kunna föränledas af Riksdagens beslut;

att föredragningen af sjelfva författningsförslaget måtte få börja med 8 § afd. A) — sid. 57 i betänkandet — »bouppteckning, fideikommissbref om fast egendom, gåfvobref, morgongåfvobref, testamente och äktenskapsförord», dervid diskussionen torde få omfatta alla dessa rubriker, men proposition framställas på en hvar af dem; *samt* vidare

att derefter måtte få föredragas 8 § B), sid. 67, »öfriga stämpelpligtiga enskilda handlingar», dervid föredragning torde ske i bokstafs följd, men jemväl här proposition framställas på hvarje rubrik särskildt.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, beslöt kammaren: *att* förevarande betänkande skulle punktvis företagas till afgörande och i punkten sålunda, att det deri afsedda författningsförslaget först föredroges paragrafvis med rubriken sist och derefter utskottets i punkten gjorda hemställan; *att* vid författningsförslaget föredragning början skulle göras med 8 § och af denna först behandlas afdelningen A), hvarvid diskussionen finge omfatta alla bestämmelser rörande arfsskatten; *samt att* proposition skulle framställas rörande hvarje särskild rubrik i 8 §; och förklarade kammaren derjemte, att beträffande dels paragrafernas nummerbeteckning, dels ock de under särskilda rubriker förekommande hänvisningar till olika paragrafer i författningen, bevillningsutskottet egde att, sedan den föreslagna författningens text af Riksdagen slutligen pröfvats, vidtaga de jemkningar och rättelser, som kunde föränledas af Riksdagens beslut.

1 punkten.

Utskottets förslag till förordning angående stämpelafgiften.

II Art.

8 §.

Inledningen och afdelningen A).

Rubriken Bouppteckning.

Hans excellens herr statsministern Boström: Då nu detta bevillningsutskottets betänkande till kammarens afgörande föreligger,

Stämpel å bouppteckning.

Stämpel & bouppteckning.
(Forts.)

det första af de lagförslag, som ställes i utsigt, när vid 1892 års urtima riksdag beslut fattades om ändring i vårt försvars- och skatteväsen, hoppas jag, att kammaren icke illa upptager, om jag anhåller att få erinra om ett par moment, som återfinnas i Riksdagens skrifvelse n:o 7 vid nämnda riksdag. Der anföres såsom de skatter, hvilka främst böra ifrågakomma: inkomstskatt, fastighets-skatt, arfsskatt och annan stämpelskatt. Det heter vidare, att »väl och rättvist afpassade skatter å inkomst och fastighet vore de skattearter, som i främsta rummet böra komma i fråga; dervid är önskvärdt att från den höjda beskattningen i möjligaste mån skona de lägst taxerade inkomstkategorierna». Beträffande arfsskatten yttras, »att den bör så anordnas, att icke allenast de smärre förmögenheterna fritagas, utan ock tillbörligt afseende fästes vid andra på skatteförmågan inverkan förhållanden, såsom antalet delägare i sterbhuset och dylikt, äfvensom på närmare eller fjärrare släktled».

När det visade sig behöfligt att vidtaga åtgärder för åstadkommande af ökade inkomster, och i vår gällande bevillningsförfordning redan fans en, om också icke den lyckligaste, lag för beskattning å inkomst af kapital och arbete samt å fastighet, men deremot icke förefans någon egentlig arfsskatt, var det naturligtvis denna skatteform äfvensom utsträckning af stämpelskatter i öfrigt, som i första rummet blef föremål för regeringens uppmärksamhet; och regeringen skyndade sig också, att, efter 1893 års riksdag, med biträde af sakkunnige män inom Riksdagen, för hvilkas biträde regeringen är synnerligen erkänsam, utarbete det förslag till arfsskatt och utsträckta stämpelskatter, hvilket nu föreligger.

Det visade sig genast, då man började med detta arbete, att det icke gick för sig att lägga skatten direkte på arfslotten, på samma sätt som eger rum i andra länder, der man har särskilda institut, hvilka verkställa arfsfördelningen. Då man trodde, att det icke skulle låta sig göra eller åtminstone draga mycket lång tid att inrätta motsvarande institut hos oss, enades man om att hålla sig till bouppteckningen. Men om man än måste hålla sig till den befintliga bouppteckningen, kunde man icke göra det på samma sätt, som hittills egt rum, ty då kunde man icke följa de bestämmelser, som Riksdagen anvisat såsom önskvärda och lämpliga.

Det gälde då att söka finna en form, hvarigenom man, med tillhjälp af bouppteckningen, kunde komma att, så vidt möjligt, träffa arfslotten. Det är ju också gifvet, att då man lägger hela skatten på bouppteckningens behållning, är det egentligen en skatt på den förmögenhet, som den affidne samlat, och icke en skatt i samma mening, som arfsskatten på den förmögenhet, som kommer hvar och en arftagare till del. Men om det också befans omöjligt att lägga skatten helt och hållet på arfslotten, bestämd genom arfskiftet, sökte man dock så vidt möjligt närma sig ett sådant mål.

Om herrarne behaga genomläsa den nu föredragna §, finna herrarne ock, att »vid bouppteckningens stämpelbeläggning afseende icke fästes vid annat testamente än sådant, som är i bouppteckningen intaget, eller vid densamma i hufvudskrift eller bestyrkt

afskrift fogadt eller ock före bouppteckningens inregistrering vid domstolen bevakats. Således måste, der det finnes testamente, detta iakttagas. Det heter vidare:

Stämpel å bouppteckning.
(Forts.)

»Om vid bouppteckningen fogas i behörig ordning upprättadt arfskifte i hufvudskrift eller bestyrkt afskrift, hvilket, med angifvande af storleken utaf den andel, som tillkommer hvarje arfvinge och testamentstagare, upptager och fördelar boets samtliga tillgångar, fast egendom af fideikomissnatur derifrån undantagen, skall dock sådant arfskifte, derest icke boets sammanlagda behållning enligt detsamma upptagits till lägre värde, än bouppteckningen utvisar, läggas till grund för stämpelafgiftens beräkning.»

I alla fall således, der man har tillfälle att taga ledning af testamente eller arfskifte, skall sådant vid stämpelbeläggningen iakttagas. Åt samma håll syftar också den bestämmelsen, att, för såvidt utredning af stämpelbeloppet något testamente icke varit för handen eller, sedan det bevakats, det visar sig, att högre stämpelafgift bort äsättas, än man kunnat se af bouppteckningen och dervid fogade handlingar, när testamentet inlemnas till domstolen, den bristande stämpelafgiften skall äsättas testamentet, när det i bevakningshänseende för domstolen företes; under det att å andra sidan, om det skulle visa sig efteråt, att ett testamente är upprättadt till förmån för t. ex. efterlevande make, men detta icke är anmaldt vid sjelfva bouppteckningen och till följd deraf en för hög bouppteckningsafgift blifvit erlagd, under sådana förhållanden någon restitution icke erhålles.

Sedan nu detta förslag utarbetats, öfverlemnades det till granskning af tre personer: två landtdomare och en hofrättsledamot, hvilka för sin del ansågo, att förslaget icke mötte några omöjligheter i tillämpningen. Jag vill nu icke bestrida, att det icke kommer att möta svårigheter, men med kunnedom om den skicklighet, som vår domarecorps besitter — och den har visat sig kunna lösa mycket större svårigheter än dessa — är jag viss om, att den skall gå ganska godt i land äfven med detta.

De embetsverk, kammarrätten och statskontoret, till hvilka detta förslag varit öfverlemnadt, hafva för sin del icke kunnat godkänna detsamma. De hafva stannat vid hittills gällande bestämmelser och endast ökat afgiftsbeloppen. Jag skall nu icke ett ögonblick bestrida, att icke detta sättet är mycket lättare och enklare i tillämpningen. Men å andra sidan är i dessa embetsverks förslag i sjelfva verket icke iakttagen en verklig progression, utan endast en viss proportion i förhållande till arftagarnes antal. Om, säga embetsverken, arfvet i ett bo belöper sig till 5,000 kronor, och endast 1 arfvinge finnes, skall han betala ett visst belopp för dessa 5,000 kronor, och om det är 5 arfvingar, skola de hvardera betala $\frac{1}{5}$ af detta belopp, en hvar för sin andel af arfvet. Men en sådan beskattning är endast proportionel, den är icke progressiv och den står ej i öfverensstämmelse med Riksdagens skrivelse. Skall man någonsin tala om progressiv beskattning, bör det väl vara, då det är fråga om arfsskatt.

Stämpel & bo-
uppteckning.
(Forts.)

Det förslag, som embetsverken framställt, har icke inom utskottet funnit någon anhängare. Den reservant, som finnes, nemligen herr Rudebeck, har i princip delvis ställt sig på samma grunder, men dock i fråga om de utgående skattesatserna ställt sig närmare det kongl. förslaget. Äfven herr Rudebeck erkänner i de sista raderna af sin reservation, att stämpelafgift å arfslott och testamente skall utgå, så vidt möjligt är, å det belopp, som arfvinge eller testamentstagare verkligt erhåller, för hvilket ändamål sterbhusdelegare må äligga att inom viss tid efter dödsfallet uppvisa arfskifte, vid påföljd att, derest så icke sker utan att domstolen beviljat anstånd dermed, arfvet då förslagsvis beräknas enligt bouppteckningen. Således har äfven hans ultima ratio varit det sätt, som Kongl. Maj:t föreslagit, att beloppet skall beräknas med ledning af bouppteckningen, och han har således icke kunnat underkänna rättigheten af denna princip och möjligheten af dess tillämpning. Jag föreställer mig också, att de kinkigaste målen komma att subsumeras derunder, så att svårigheterna efter hans förslag icke blifva mindre än efter det kongl. förslaget. — Men det är kanske lättare att se, huru de olika förslagen taga sig ut, om man framställer ett konkret exempel. Jag skall tillåta mig att göra detta.

Om jag föreställer mig ett arf på t. ex. 10,000 kronor, hvaraf den ena hälften tillfaller ett barn och den andra hälften en oskyld, på grund af testamente, så skall efter Kongl. Maj:ts förslag för barnets 5,000 kronor betalas en afgift af 35 kronor, och den oskyld skulle betala 150 kronor, han skulle nemligen betala efter 3 %. Enligt herr Rudebecks förslag skulle för begge arfslotterna, då afgiften är densamma, betalas 60 kronor, och således barnets del träffas af 30 kronor och den oskyldes af samma belopp. Enligt embetsverkens förslag, då de första 5,000 kronorna beskattas med $\frac{1}{2}$ % och de andra beloppen, från 5 till 30 tusen med 1 %, skulle skatten blifva 75 kronor och drabba begge parterna lika med 37 kronor 50 öre. Tänker jag mig samma siffror efter en annan grupp, då det gäller brorsbarn, skulle enligt Kongl. Maj:ts förslag brorsbarnet få betala 75 kronor och den oskyld fortfarande 150 kronor. Efter herr Rudebecks förslag skulle de tillsammans betala 90 kronor och efter embetsverkens förslag dubbla beloppet mot i förra fallet eller 150 kronor. Då frågar jag: ligger det någon billighet deri, om man anser, att den oskyld gör intrång på barnets och brorsbarnets rätt, ett intrång, som blir större i den mån släktskapen är aflägsen, att föreslå, såsom reservanten och embetsverken gjort, att de skola betala lika? Är det icke rimligare, att barnet får betala 35 kronor, under det att den oskyld betalar 150 kronor. Det är väl orimligt, att, när man vill beskatta arftagare i aflägsnare släktled och oskyld högre än barn och närmare släkt, den omständigheten, att bland arftagarne finnes barn eller närmare släktingar, skall bereda åt aflägsnare släkt och oskyld en lägre beskattning än eljest.

Ser jag vidare på saken från statsfinansiell synpunkt, skulle efter Kongl. Maj:ts förslag i det först af mig nämnda fallet betalas i skatt för detta arf ett belopp af 185 kronor, under det att det efter herr Rudebecks förslag därför skulle betalas 60 kronor och

efter embetsverkens förslag 75 kronor; och i det senare fallet, eller då brorsbarn finnes, skulle beloppen blifva respektive 225, 90 och 150 kronor, således efter Kongl. Maj:ts förslag ett vida högre belopp än efter de båda andras.

*Stämpel å bo-
uppteckning.
(Forts.)*

Af de af mig nu omnämnda fallen finna vi således, att de belopp, som skulle inflyta enligt Kongl. Maj:ts förslag, äro icke oväsentligt högre än hvad som skulle inflyta efter de andra förslagen. Jag finner i den omständigheten en anledning tro, att de förslag, som framstälts, vare sig af herr Rudebeck eller af embetsverken, näppeligen komma att bereda statsverket de inkomster, som man velat afse.

Tager jag nu ett större belopp, t. ex. 100,000 kronor, får ett barn efter Kongl. Maj:ts förslag betala 1,500 kronor i stämpelafgift. Delas arfvet på 5 barn, så att de få 20,000 kronor hvardera, få de betala efter 1 krona 10 öre pro mille, d. v. s. 1,100 kronor tillsammans. Herr Rudebeck, som i sitt förslag i allmänhet tyckes utgå från ett bo med 5 barn, har kommit till samma siffra eller 1,100 kronor, under det att embetsverken i detta fall kommit till 1,325 kronor, i det att de föreslagit en beskattning å belopp:

intill 5,000 kronor af $\frac{1}{2}$ % kronor	25.
5,000— 30,000 » » 1 » d. v. s. för 25,000 à 1 kr.	»	250.
30,000—100,000 » » $1\frac{1}{2}$ » eller för 70,000 à 1: 50	»	1,050.

Summa kronor 1,325.

Icke behöfver man strida derom, synes det mig, att en person, som erhåller ett arf på 100,000 kronor, lättare är i tillfälle att lemna en större qvot af arfvet än den, som fått ett belopp på endast 20,000 kronor.

Om man således tager dessa konkreta exempel, synes mig deraf framgå, att det förslag, som från Kongl. Maj:ts sida föreligger, är i ekonomiskt afseende fördelaktigare, likasom att det, om det också medför svårigheter, dock icke innebär sådana svårigheter, att de kunna anses oöfverstigligen. Förslaget har ju också inom utskottet vunnit anslutning, då det finnes endast en reservant; och det är endast i ett fall någon nämnvärd ändring vidtagits, och det är i första gruppen, som gäller bröstarfvingar eller efterlemnad maka. Det minimibelopp, der skatten bör först börja utgå, har der fixerats till 400 kronor, då Kongl. Maj:t föreslagit 200 kronor. Men det är en smaksak, eller åtminstone icke af någon större betydelse.

Med herr talmannens tillstånd anhåller jag att få säga några ord om de öfriga stämpelskatterna. Jag finner då, att flere af denna kammares ledamöter äfvensom ledamöter från Andra Kammaren motsatt sig dessa beskattningar, och utskottet har som försvar för sitt afslag å dessa framhållit, att efter de afprutningar på budgeten, som Riksdagen vidtagit, föreligger icke något behof af sådana skatter. Mig vill det synas, att om det funnits ett öfverskott, hade man gjort bättre att minska tilläggsbevillingen, men äfven det är ju en smaksak, hvarom jag icke vill disputera. Dess värre tror jag för min del icke, att ställningen är sådan, att den medgifver ett

Stämpel å bo-
uppteckning.
(Forts.)

borttagande af eller afslag på dessa stämpelskatter på de skäl, som af utskottet blifvit anförda.

För ett par dagar sedan fick jag i min hand en af byråchefen för kontrollbyrån uppsatt P. M., daterad den 23 april, med beräkning hvad man kunde anse sockertullen och skatten å hvitbetssockertillverkningen komma att lemna. Det heter der:

»Under månaderna januari—mars innevarande år hafva vid de 10 hvitbetssockerfabrikerna afverkats tillsammans 117,000 ton råa betor.

Enligt till byrån ingången uppgift, hvars trovärdighet ej finnes anledning att betvifla, hafva fabrikerna redan afslutat kontrakt med landtbrukare om betodling under sommaren på ej mindre än 44,000 tunnland. För nästa kampanj skulle alltså finnas tillgång på ungefär 660,000 ton betor mot 374,000, som afverkades under kampanjen 1893—1894. Af kampanjens betförråd bruka två tredjedelar hinna afverkas under hösten, så att man kan beräkna instundande hösts afverkning till cirka 440,000 ton och således hela årets (1894) till 557,100 ton betor.

Tillverkningskatten härå utgör:

för redan afverkade 117,100 ton å	kr. 8: 81	kr. 1,031,651
» beräknade 440,000 » å »	9: 69	» 4,263,600

Summa kr. 5,295,251

eller mer än dubbelt mot hvad i staten beräknats, der denna skatt upptagits till 2,600,000 kronor.

Utaf ofvansagda betkvantitet torde komma att erhållas 55,700 ton råsocker motsvarande 50,130 ton raffineradt socker. Då sockerkonsumtionen fortfarande under de senare åren stigit, men från år 1892 till 1893 endast helt obetydligt, torde den för 1894 icke kunna beräknas till mer än 60,000 ton, hvadan emellertid en import af 10,000 ton raffineradt socker eller motsvarande belopp råsocker bör kunna beräknas för år 1894, tillförande statsverket en inkomst af ungefär 3,300,000 kronor.

I importen af sirap finnes ingen anledning antaga någon större ändring, hvarför tullinkomsten derå kan beräknas till samma belopp som under de senare åren eller 1,000,000 kronor.

Enligt ofvanstående beräkningar skulle alltså statsverkets inkomst af tillverkningskatt och tullafgift för socker och sirap under år 1894 komma att uppgå till

tillverkningskatt	kronor 5,295,000
tullafgift för socker	» 3,300,000
» » sirap	» 1,000,000

Summa kronor 9,595,000

eller i rundt tal till 9,600,000 kronor mot 11 å 11½ millioner kronor under de senaste åren.

Beträffande år 1895 ställer sig beräkningen, om samma odling som under 1894 antages komma att ega rum, sålunda:

under våren afverkade 220,000 ton å	kr. 9: 69	kr. 2,131,800.
» hösten »	440,000 » å »	10: 57 » 4,650,000.
tullafgift för sirap	»	1,000,000.

Summa kronor i afrundadt tal 7,800,000.

Någon tullafgift å socker har ej medräknats, emedan 66,000 ton råsocker äro tillräckliga för konsumtionen inom landet. Att import af kolonialsocker emellertid kommer att ega rum, är temligen säkert, enär dylikt socker behöfs till vissa speciella ändamål, men importens storlek torde för närvarande ej kunna beräknas.

*Stämpel åbo-
uppteckning.
(Forts.)*

Jag har också från bevillningsutskottets ärade ordförande fått några med anledning af denna P. M. uppgjorda siffersammanställningar och beräkningar för år 1895.

Såsom herrarne finna af statsverkspropositionen, äro bland inkomsterna för år 1895 tullmedlen beräknade till 36,500,000 kronor och hvitbetssockeravgiften till 3,200,000 kronor, således tillsammans 39,700,000 kronor. Till detta belopp bör man lägga den stämpelavgift, som af Kongl. Maj:t föreslagits på andra handlingar, beräknad att inbringa 1,500,000 kronor, hvilka afgifter utskottet här hemställt ej måtte beviljas, men för hvilka i så fall andra medel blifva erforderliga; men å andra sidan bör man härifrån draga det belopp, hvarmed budgeten minskats till följd deraf, att Riksdagen icke beviljat medel till alla föreslagna utgifter, och hvilket jag tror går upp till 2,400,000 kronor. Återstår således 38,800,000 kronor.

Tullmedlen hafva i genomsnitt utgjort under de senare åren 37 millioner. Men, om jag med afseende å den minskning i importen af socker, som torde vara att emotse, vill finna det belopp, jag kan för framtiden beräkna, så är jag skyldig att derifrån draga hvad importen af socker och sirap i tull i medeltal under de senare åren lemnat eller 11,300,000 kronor, hvadan jag kommer till ett belopp af 25,500,000 kronor. Hvitbetssockertillverkningen har under 1893 lemnat 2,700,000 kronor. Således hafva begge dessa skatteformer lemnat tillsammans 28,200,000 kronor. Nu har man beräknat tullen på sirap till 1 million och byråchefen nämner, att det finnes åtskilligt, hvartill rörsocker användes, hvarför man kan antaga, att import af rörsocker till en del också kommer att ega rum, och tullen derpå har beräknats till 800,000 kronor. Hvitbetorna har man beräknat komma att under 1895 lemna en skatt af 6,800,000 kronor. Alltså får jag ett belopp af 36,800,000 kronor.

Af detta förhållande, att man på ena sidan nu har en beräknad tillgång af 36,800,000 kronor, under det att dessa tillgångar vid statsverkspropositionens uppgörande beräknats till 38,800,000 kronor torde herrarne finna, att man icke på det skäl, att statsverkets tillstånd lemnar tillfälle dertill, kan afslå den ifrågasatta stämpelskatten.

Nu är det känt, att bränvinstillverkningen under sista tiden varit lidigare än förut och lemnat icke obetydligt högre skattebelopp; men jag tror icke jag misstager mig, om jag säger, att detta påverkats till stor del af det förhållandet, att man varit rädd för ökad bränvinsskatt och därför velat bränna så mycket som möjligt. Att tänka sig, att bränvinskonsumtionen skulle stiga, dertill finnes, så vidt jag förstår, ingen som helst anledning. Då är det gifvet, att den ökning, som i detta hänseende nu egt rum, kommer att kompenseras af en minskning längre fram och att således tillbörlig

Stämpel å bo-
uppteckning.
(Forts.)

försigtighet kräfver, att man icke drager vaxel på denna omständighet.

Man har mot den föreslagna stämpelskatten anfört, att den är för stor och drabbar för hårdt de små beloppen. Om denna anmärkning är befogad, vill jag dock säga, att genom dess degression, som af utskottets ledamöter från denna kammare blifvit föreslagen, udden synes mig bruten af densamma. Kongl. Maj:t har föreslagit stämplat på depositioner m. fl. papper på 50 öre för 1,000 kronor eller på börjad del deraf; reservanterna yrka, att belopp på 100 kronor och derunder skola gå fria, mellan 100 kronor och 300 kronor förses med stämpel af 20 öre, mellan 300 kronor och 500 kronor med stämpel af 30 öre och att först derefter 50-öresstämpel skall inträda. Jag skall dock för närvarande icke ingå i någon detaljerad granskning eller söka på förhand besvara de anmärkningar, som jag kan förutse komma att göras. Men jag har tyckt mig hafva anledning för kammaren göra denna, som jag hoppas, orienterande framställning.

Herr Berg, Gustaf: Det finnes två olika utvägar att beskatta arffallen egendom, den ena är den, som öfverensstämmer med nu gällande princip, att man beskattar den oskiftade behållningen i boet, den andra utvägen är den, som Kongl. Maj:ts nädiga proposition anvisar och som utskottet äfven för sin del omfattat, nemligen att beskatta hvarje delegares lott uti boet, det är arfsskatt i egentlig mening. Om man nu frågar, hvarför Kongl. Maj:t valt den sistnämnda vägen, så finner man af den kongl. propositionen, att den skatteprogression, som Kongl. Maj:t anser böra genomföras och som jag för min del icke vill ogilla, bättre tillgodoses genom en sådan arfsskatt i egentlig mening, än genom en arfsskatt på det oskiftade boet. Denna skatteprogression bör för att uppfylla sitt ändamål vara dubbel; den bör nemligen dels vara sådan, att den, som är fver t. ex. 50,000 kr., beskattas efter ett högre procenttal än den, som är fver t. ex. 10,000 kronor, och dels sådan, att en testamentstagare eller fjermare arftagare skattas efter en högre skatteprocent, än en närmare arftagare. Och dessa båda synpunkter kunna bättre, konsekventare och säkrare tillgodoses genom en arfsskatt sådan som Kongl. Maj:t föreslagit, än genom beskattning på det oskiftade boet. Derfor är det också, som, så vidt jag kunnat finna af den nädiga propositionen och af hans excellens herr statsministerns nyss gjorda uttalande, Kongl. Maj:t valt denna skatteform; och för min del får jag säga, att jag finner denna riktig och ändamålsenlig, ehuru jag icke tror, att den blir så effektiv, som man i allmänhet antager.

Således vore icke något härom att säga, blott Kongl. Maj:t hade fäst denna arfsskatt vid, såsom det efter mitt förmenande bort ske, arfskiftet i stället för bouppteckningen. Ty säkert är — och det torde icke någon kunna bestrida — att vill man beskatta arfvelotterna, måste dessa vid beskattningstillfället vara uppdelade. Ett skifte måste sålunda före arfsskattens uttagande ega rum; detta är en sak, som erkännes såväl af komiterade som af Kongl. Maj:t uti den nädiga propositionen. Komiterade säga nemligen: »arfs-

skatt i egentlig mening fordrar deremot en utredning af, huru mycket af qvarlåtenskapen på hvarje delegare i boet belöper. Denna form för skattens upptagande förutsätter därför egentligen, så snart delegarne i boet äro flera än en, att skifte af boet försiggår, innan skatten till statskassan inbetalas. Först genom skiftet vinnes nemligen upplysning om storleken af den andel i boet, hvarje delegare tillkommer. Bouppteckningen i och för sig ger derom ej full visshet. Och Kongl. Maj:t uttalar i den nädiga propositionen icke endast detta, utan något än mera, då Kongl. Maj:t erkänner, att i de flesta andra länder, der arfsskatt förekommer, denna uttages först sedan arfskifte blifvit verkställt. Kongl. Maj:t säger nemligen: »I de flesta länder — (jag tror man skulle kunna säga: i de allra flesta länder, ty, så vidt jag vet, finnes det icke mer än ett undantag) — I de flesta länder, der arfsskatten i denna sin egentliga form är införd, utgöres den ej heller förr än genom arfskifte eller annan åtgärd sådan utredning blifvit avvägbragt och hvarje bodelegare uppburet eller af lagen antages hafva uppburet sin andel af qvarlåtenskapen».

Huru skall man emellertid nu gå tillväga efter Kongl. Maj:ts och utskottets förslag? Jo, skatten skall erläggas vid bouppteckningens ingifvande till domstolen. Om arfskifte då icke bifogas, — och jag vågar spörja, huru ofta kommer detta att ega rum — skall domaren genast uppgöra ett *provisionellt arfskifte*. Detta uttryck hafva komiterade begagnat i sitt utlåtande; och de hafva nog funnit det rätta uttrycket och begreppet för domarens åtgärd; men just i denna punkt visar sig enligt min tanke svagheten uti Kongl. Maj:ts och utskottets förslag. Och hvarför? Jo, därför att ett sådant provisionellt arfskifte nästan alltid måste blifva ett arfskifte på måfå. Domaren kan icke af bouppteckningen allena inhemta alla de upplysningar, som äro nödvändiga för beräkning af arfvelotternas storlek; domaren kan icke taga hänsyn till testamente eller äktenskapsförord, som icke finnas i bouppteckningen angifna; domaren kan icke bedöma, huruvida den egendom, som finnes i bouppteckningen efter en gift person upptagen, är gemensam för båda makarna eller blott den enas tillhörighet; domaren kan icke beräkna, huruvida borgensförbindelser, som finnas i bouppteckningen angifna, föranleda betalningsskyldighet eller icke, och härpå beror naturligtvis ofantligt arfvelotternas storlek. Man tänke sig ett bö på 150,000 kronor och borgensförbindelser för 100,000 kronor! Hvilken skilnad gör det icke, om borgensförbindelserna föranleda betalningsskyldighet eller icke! För domaren blir det ofta nödvändigt att i en hastig vändning pröfva om ett inbördes testamente afser eganderätt eller nyttjanderätt. Allt detta eller åtminstone en del deraf är svåra juridiska spörsmål, som domaren nu skall på detta sätt preliminariter afgöra och hvilka spörsmål sedermera kunna komma att i tvistemålsväg af domstolen pröfvas och bedömas, kanske med en helt annan uppfattning. Detta är vanskligheter som äro stora och, efter hvad jag tror, mycket betänkliga.

Men hvad kan nu blifva följden af ett sådant provisionellt arfskifte? Jo, följden blir den, att arfvelotterna ofta blifva felaktigt

Stämpel å bouppteckning.
(Forts.)

Stämpel å bo-
uppteckning.
(Forts.)

bestämda och att till följd deraf äfven arfsskatten blir beräknad till origtigt belopp. Vidare skall, efter hvad jag tror, ett sådant provisionellt arfskifte ganska ofta komma att äfven i andra hänseenden vilseleda. Sterbhusdelegarne skola tro eller anse sig hafva anledning att tro, att det sätt, hvarpå domaren fördelat boet, varit med lag öfverensstämmande. Sterbhusdelegarne hafva svårt att göra den distinktion, som utskottet gjort och vi förstå att göra, att detta provisionella arfskifte har endast och uteslutande ett speciellt mål. De komma oftast att sätta tro till, att denna delning verkligen är riktig och sålunda följa den vid det definitiva skiftet. Skulle det deremot vid detta definitiva arfskifte blifva klart att den af domaren provisionellt gjorda delningen varit oriktig, kan jag med skäl våga påstå, att det icke kommer att öka förtroendet för domaren, utan föranleda klander, rättegångar och restitutionspörssmål, jag kan säga i det oändliga.

Det provisionella arfskifte, hvarom komiterade tala, har utskottet emellertid sökt reducera på ett ganska märkligt sätt, nemligen till en, såsom utskottet säger, *enkel räkneoperation*. Två embetsverk, kammarrätten och statskontoret, auktoriteter i skattefrågor och vana att sysselsätta sig med mycket större och svårare räkneoperationer än den, hvarom här är fråga, hafva dock kommit till ett alldeles motsatt resultat mot utskottet beträffande räkneoperationens enkelhet. Dessa båda embetsverk säga nemligen, att principen är allt för invecklad och svår att tillämpa. Och jag vågar uttala den mening, att om Sveriges domarecorps skulle tillåtas att i denna fråga göra ett uttalande, så skulle de allra flesta instämma i detta statskontorets och kammarrättens yttrande. Jag har åtminstone bland så många domare, med hvilka jag meddelat mig om denna sak, icke funnit mer än en mening. Jag har endast funnit två undantag, nemligen de ärade representanter för landtdomarecorpsen, som i komitén varit med om uppgörande af förslaget, men några andra har jag icke hört uttala sig i annan riktning än den af mig angifna.

Jag ber att få återföra i kammarens minne, huru det tillgår vid en landtdomstol under en rättegångsdag. Rätten sammanträder klockan 9 eller 10 på förmiddagen; tingsmenigheten är då samlad; rätten har att handlägga 20, 30, 40, 50 rättstvister och brottmål; rätten har att taga emot 20, 30, 40, 50 in-teckningar, lagfar-ter, bouppteckningar och andra handlingar. Skall då under pågående session domaren sysselsätta sig med att göra upp dessa provisionella arfskiften eller skall han, såsom det i realiteten kommer att blifva fallet, öfverlåta detta bestyr åt annan person och sedan svara för dennes åtgärd? Nu har visserligen en ärad vän i kammaren på mina invändningar i detta hänseende genmält, att saken kan ordnas på det sättet, att man kan öka rättegångsdagarnes antal, för att domaren måtte komma i tillfälle att sjelf och med tillbörlig omsorg göra dessa beräkningar. På sådant sätt skulle det visserligen gå bättre, men jag hemställer, om icke detta sätt skulle göra saken riktigt förhatlig för den stora allmänheten.

Slutligen tillåter jag mig spörja: huru bör man, då man, så-

som jag, ställer sig på arfsskatteprincipens ståndpunkt och omfattar den dubbla skatteprogressionens rättmätighet, huru bör man — säger jag — då tänka sig denna sak ordnad gent emot de betänkligheter jag nu uttalat? Jo, efter mitt förmenande, bör man tillse, att arfsskatten bindes vid den handling, dit den rätteligen hör och dit den i andra länder föres, nemligen vid arfskiftet. Då man emellertid måste fasthålla vid sterbhusdelegares rätt att lefva i bo oskiftes och sålunda icke kan föreskrifva obligatoriskt arfskifte, kan man tänka sig saken ordnad så, att viss tid efter dödsfallet skall till domstolen inlemnas antingen arfskifte eller anmälan, att arfvingarne vilja lefva i oskiftadt bo, och att arfsskatten då erlagges efter vissa bestämda grunder för det ena eller det andra fallet. För det sistnämnda fallet — oskiftadt bo — finge då skatten beräknas efter den oskiftade behållningen; och det skulle kanske då icke vara ur vägen, om den för detta fall gjordes något kunnbarare än för det skiftade boet.

Om man nu vill befrämja saken i den rigtningen, tror jag man alldeles obetingadt bör kunna ansluta sig till herr Rudebecks reservation, som innehåller hemställan om en skrivelse till Kongl. Maj:t med begäran om förslag till arfsskattens reglering efter de grunder, som jag nu tillåtit mig antyda. Genom herr Rudebecks reservation vinner man dessutom för tillfället skattemedel, som äro behöfliga, och man vinner dem, efter hvad jag antager, till ungefär samma belopp som genom antagande af Kongl. Maj:ts förslag. I vissa fall blir efter herr Rudebecks förslag skatten större, än efter Kongl. Maj:ts förslag. Äfven uti herr Rudebecks förslag förekommer en dubbel progression, ehuru på det samlade arfvet i stället för på den skiftade lotten. Och slutligen vågar jag påstå, att man genom antagande af herr Rudebecks reservation icke på något sätt bryter emot det uttalande, som urtima Riksdagen gjorde i denna sak.

På dessa grunder, herr talman, skall jag taga mig friheten att vördsamt yrka bifall till herr Rudebecks reservation.

Herr Anderson, Albert: Den vigtiga skattefråga, som nu föreligger, har uppkommit till följd af urtima Riksdagens beslut. Hans excellens herr statsministern har redan redogjort för det uttalande, som urtima Riksdagen i sin skrivelse rörande skattefrågorna gjorde, och jag har endast att tillägga, att Riksdagen tillika förklarade, att den ansåg önskvärdt, »att åtminstone till en början de af försvarsfrågans lösning orsakade utgifterna för försvaret icke täcktes genom nya skatter på allmänna förbrukningsartiklar», och antog att, »allt efter som för tillgodoseende af nu ifrågavarande statsbehof nya skatter behöfde upptagas, konsumtionsskatter i en eller annan form icke kunde undvikas». Riksdagen uttalade sig således för att till en början förmögensskatter skulle komma i fråga, och det var med afseende å den beslutade afskrifningen af grundskatter och rustnings- och roteringsbesvären högst naturligt att så skulle ske.

Vill man nu tillse, huru Riksdagen inlöst sitt ord i denna fråga, finner man, att för 1893 ersattes de för samma år medgifna

Stämpel å bo-
uppteckning.
(Forts.)

afskrifningar liksom de ökade kostnaderna för försvaret genom dels förhöjning af bevillningen för jordbruksfastighet och dels en tilläggsbevillning af 30 procent, den senare beräknad till 1,160,000 kronor.

Men af det sammandrag, som efter vanligheten meddelats i tryck öfver 1893 års bevillning, finner man, att inkomsterna af denna tilläggsbevillning uppgått till fullt 1,460,000 kronor, och man har då der ett öfverskott på omkring 300,000 kronor. För innevarande år hafva ytterligare 10 procent af grundskatterna och rustnings- och roteringsbesvären afskrifvits, hvilket utgör omkring en million kronor. Afskrifningarna, räknade från 1892 års urtima riksdag till och med innevarande år, utgöra således, rusttjänstbevillningen inberäknad, 2,065,000 kronor, och de ökade kostnader för försvaret, som föranledts af urtima Riksdagens beslut, uppgå för i år till 2,670,000 kronor. Då blifver minskningen i inkomster genom afskrifningar och ökning i utgifter för försvaret tillhoppa 4,735,000 kronor. För att bereda tillgång härtill åtog sig Riksdagen dels en förhöjd bevillning för jordbruksfastighet af 660,000 kronor, dels ock en tilläggsbevillning beräknad till 4,400,000 kronor. Detta gör sammanlagdt 5,060,000 kronor, och öfverskjuta således dessa inkomster de beräknade utgifterna med öfver 300,000 kronor. Men i fråga om tilläggsbevillningen för 1894 kan man på grund af förhållandena för 1893 antaga, att den kommer att lemna ett öfverskott af omkring 400,000 kronor. För år 1895 utgöra afskrifningarna samma belopp som för innevarande år eller 2,065,000 kronor, men kostnaderna för den förbättrade härordningen hafva då stigit till 3,491,000 kronor, hvadan man har att fylla en summa af 5,556,000 kronor. Det är antagligt, att Riksdagen för 1895 kommer att åtaga sig dels den förhöjda jordbruksfastighetsbevillningen, dels ock en tilläggsbevillning till samma belopp som för innevarande år. Dessa båda summor — om man tillika tager i betraktande den högre inkomst utöfver det för innevarande år beräknade belopp, som tilläggsbevillningen antagligen kommer att lemna — täcka ungefär utgifterna. Sedan har man år 1896 en ytterligare afskrifning på 1,000,000 kronor, men de ökade kostnaderna för försvaret uppgå då endast till 500,000 kronor. Då har man således att fylla ett nytt behof på 1,500,000 kronor. År 1897 — det sista öfvergångsåret för det nya försvarets ordnande — tillkommer en ytterligare utgift för försvaret af 500,000 kronor. Riksdagen har således hittills till fullo inlöst sitt ord, att kostnaderna för afskrifningarna och försvarets ordnande åtminstone till en början borde täckas med förmögenhetsskatter. Men, såsom bekant är, har beslut fattats om grundskatternas och rustnings- och roteringsbesvärens successiva afskrifvande till och med år 1904. Dessa afskrifningar, räknade från tiden för urtima riksdagen, representera en summa af 7,000,000 kronor. Om man nu först räknar den förhöjda jordbruksfastighetsbevillningen och tilläggsbevillningen, som uppgå, lågt räknadt, till 5,000,000 kronor i rundt tal, har man att ytterligare med förmögenhetsskatter täcka de återstående 2,000,000 kronor. Derför är det

ock nödvändigt, att man i en eller annan form får ytterligare för-
møgenhetsskatter utöfver de redan befintliga.

Det har många gånger blifvit sagdt, att de förmögne deltaga jembörelsevis ringa i skatterna till staten, att förhållandet mellan förmøgenhetsskatter och konsumtionsskatter icke är riktigt, samt att man bör ytterligare höja förmøgenhetsskatterna och minska konsumtionsskatterna. För att bedöma denna fråga bör man taga i betraktande ej ensamt skatterna till staten, utan hela vårt skatteväsen, således äfven de skatter, som utbetalas inom landstingsområdena och inom lands- och stadskommunerna. Vid en sådan undersökning finner man följande. Till staten utgöres nu i förmøgenhetsskatter: ännu qvarstående grundskatt 2,373,000 kronor — detta i öfverensstämmelse med innevarande års riksstat — rustning och rotering 2,642,000 kronor — hvilken siffra ej framträder i riksstaten, emedan, såsom bekant är, den rustning och rotering, som utgöres effektivt, ej der upptages, utan är beloppet beräknadt efter det värde, som är bestämdt i lagen om lindring i rustnings- och roteringsbesvären — vidare bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter 700,000 kronor, stämpelmedel 3,500,000 kronor, bevillning af fast egendom samt af inkomst 4,900,000 kronor och tilläggsbevillning 4,400,000 kronor. Detta gör en summa af 18,515,000 kronor. Hvad de kommunala skatterna beträffar, så har jag om dem ingen senare uppgift att tillgå än statistiska centralbyråns redogörelse i detta hänseende för år 1891. I den mån jag har kunnat begagna denna källa, har jag gjort det, men det finnes åtskilliga skatter och besvär, som der ej omförmälas eller endast ofullständigt upptagas. Detta är förhållandet med kostnaderna för väghållning och brobyggnad på landsbygden, hvilken kostnad jag här upptager efter vägkomiténs den 14 december 1880 afgifna betänkande. Kostnaden för skjutsentreprenader upptages med ledning af de bidrag staten för detta ändamål lemnar. Kostnaden för tingshus- och fängelsebyggnad samt utskylderna till presterskapet och kyrkobetjeningen upptagas efter skatteregleringskomiténs betänkande. Vissierligen fins i statistiska centralbyråns redogörelse för år 1891 en kolumn, som upptager utskylder »debiterade efter annan eller icke uppgifven grund», men dessa utskylder, i hvilka äfven ingår åtminstone en del af presterskapets inkomster, har jag funnit mig böra helt och hållet utesluta ur räkningen, ehuru äfven i denna kolumn upptagas åtskilliga belopp, som ej äro afsedda för presterskapet, utan rätteligen äro att anse såsom kommunala skatter. Vidare har jag såsom en förmøgenhetsskatt inom kommunen upptagit kyrkotionden i de södra provinserna och slutligen utskylder som utgå efter fyrk. Då gestaltar sig förhållandet med förmøgenhetsskatterna inom landstingsområdet, häradet, kommunen och kyrkoförsamlingen på följande sätt: landstingsskatt 705,000 kronor, kostnad för väghållning och brobyggnad på landsbygden 7,215,000 kronor, kostnad för skjutsentreprenader 202,000 kronor, kostnad för tingshus- och fängelsebyggnad 138,000 kronor, utskylder till presterskapet 5,312,000 kronor, utskylder till kyrkobetjeningen 773,000 kronor, kyrkotionde 250,000 kronor samt utskylder inom lands- och

Stämpel å bo-
uppteckning.
(Forts.)

Stämpel å bo-
uppteckning.
(Forts.)

stadskommuner, utdebiterade efter fyrktal, efter bevillning, efter hemmantal eller på fastighet eller ock bestående af naturapersedlar 25,591,000 kronor. Sammanräknade beloppet af förmögenhetsskatter utgör således 40,186,000 kronor, och med tillägg af de till staten utgående uppgår beloppet till 58,701,000 kronor. Jag vill särskildt fästa uppmärksamheten derpå, att utskylderna inom lands- och stadskommunerna, som här upptagits till omkring 25 ½ millioner, visa en ständig stegring, hvadan man, på grund af hvad som egt rum under den förflutna 10-årsperioden, har fullt skäl att antaga, att om man hade en uppgift i sådant hänseende för 1894 eller 1893, skulle man kommit ännu högre upp i fråga om dessa skatter.

Bland konsumtionsskatterna framtråda främst tullmedlen, som jag beräknat till det belopp, hvarmed de äro upptagna i riksstaten för innevarande år eller 37,000,000 kronor, bränvinstillverkningsskatten 13,700,000 kronor, hvitbetsockertillverkningsskatten 2,600,000 kronor. Detta gör tillsammans 53,300,000 kronor. Men kommunerna åtnjuta också bränvinsförsäljningsmedel, och enligt den af finansdepartementets kontrollbyrå meddelade uppgiften för 1891—1892 uppgå dessa medel jemte försäljningsbolagens vinstmedel till 6,942,000 kronor. Då utgöra konsumtionsskatterna tillsammans 60,242,000 kronor, och öfverstiga således med omkring en och en half million förmögenhetsskatterna. Om nu en arfsskatt till belopp af omkring 2 millioner åtages, gå förmögenhetsskatterna till fullt lika högt belopp som konsumtionsskatterna.

Medan jag är inne på frågan om kommunalskatterna, tillåter jag mig påpeka att dessa, såsom bekant, äro mycket olika inom olika kommuner. Inom öfver 70 landsortskommuner uppgå kommunalskatterna till mer än 10 gånger bevillningen. Det finnes kommuner, der de uppgå till 15 å 16 gånger bevillningen. Kommer dertill bevillningen och tilläggsbevillningen till staten, får man i direkt skatt betala på vissa orter 17 å 18 gånger bevillningen. Hans excellens herr statsministern lemnade ett intressant meddelande rörande hvitbetsockertillverkningsafgiften. Som bekant är, utgår denna skatt med hälften mot tullsatsen på socker, men derförutom åtnjuta hvitbetsodlarna förmån i ett mycket lågt beräknadt utbyte. Det verkliga sockerutbytet kan i medeltal anses vara 10 proc., och då för skattens beräkande ett utbyte af endast 6 ¼ proc. år 1892 lades till grund, var det skydd, som staten lemnade denna näring, mycket stort. Beräknadt efter förhållandet 1892 skulle det gå till öfver 4 ½ millioner kronor, och det är att befara, att för i år och kanske ännu mera för nästkommande år staten, oaktadt utbytesprocenten i författningen nu är något höjd, kommer att få tillsätta ännu mera genom minskning i sockertullen. Min öfvertygelse är, att äfven om man åtager sig denna arfsskatt till det högsta här föreslagna belopp, blifva ej statens inkomster tillräckliga att täcka den minskning i inkomster, som uppkommer just till följd deraf att hvitbetssockerafgiften är så liten. Man måste vara betänkt på att skaffa sig ytterligare inkomster för att sätta statsverket i säkerhet för brist. I det hänseendet vill jag erinra om att här är väckt motion

om höjning af kaffetullen till samma belopp som före 1888, och jag får rekommendera denna motion till bevillningsutskottets benägna uppmärksamhet.

Hvad nu den föreliggande frågan särskildt angår, hafva komiterade sagt, att man kan betrakta den ur två synpunkter. Den kan antingen betraktas såsom utgörande ett komplement till en mer eller mindre ofullständig inkomstbeskattning, eller också kan den betraktas såsom en skatt på arftagaren. I förra fallet drabbar skatten arfåtarens qvarlätenskap och i det senare arftagaren. Om man tager i betraktande, att en person, som efterlemnar förmögenhet, haft tillfälle att antingen förvärfva eller bibehålla den under skydd af statens lagar och det ordnade samhällsskick, som betryggar lif och egendom, kan det icke anses obilligt, att staten såsom en ersättning härför uttager en skatt af det samlade boet, och jag vill till och med gå så långt, att det ej är obilligt att göra denna skatt progressiv, emedan den större förmögenheten här liksom i vissa andra fall bör i större mån lemna ersättning. Men jag vill dock icke förneka, att, då fråga är om någon större progression, många skäl tala för att bestämma skatten efter arfslotten; man skulle kunna resonera på det sättet, att det är en skatt, som man erlägger i förskott derför, att man har kommit i åtnjutande af ett arf, som man sedermera får draga fördel af. Det har emot förslaget om att skatt skulle läggas på det samlade boet blifvit erinradt, att i ett dödsbo, der det fins närmare arfvingar eller bröstarfvingar, en testamentstagare då skulle utan giltig anledning komma i åtnjutande af den lindrigare skatten på grund deraf, att bröstarfvingarne göra det. Jag vill deremot blott erinra, att om en person, som har bröstarfvingar, testamenterat någon del af sin förmögenhet till enskilda personer, stå dessa honom antagligen lika nära som bröstarfvingar. Det kan till och med hända, att det kan vara en naturlig son, som får en del af förmögenheten, och jag kan derför ej rätt se, att denna invändning har så stor betydelse. Vidare kan man mot att lägga skatt på arfslotten och uttaga den inom den korta tid, som förslaget afser, anmärka, att sådant vid tillämpningen många gånger möter svårigheter. Den nästföregående talaren har framhållit de svårigheter, som skulle uppkomma genom skatt på arfslotten, innan arfskifte egt rum. Men det fins äfven en annan omständighet som bör uppmärksammas. Enligt gällande lag skall bouppteckning förrättas inom tre månader efter dödsfallet, och den skall derefter till domstol ingifvas. Då skall skatten betalas. Nu kan det vid hvarje progression, vare sig skatten tages på boet gemensamt eller på arfslotten, hända, såsom ock synes af förslagen här, att skatten i vissa fall går högt, ända till 6 procent på behållningen i boet. Om då en fideikommissarie får emottaga ett fideikommiss till värde af t. ex. en half million, har han att inom ungefär tre månader efter dödsfallet, om han är aflägsle släkting, betala 30,000 kronor. Det är icke gifvet, att han är i den ekonomiska ställning, att han kan betala en sådan summa inom så kort tid, och det är troligen ej lätt för honom att få låna. Jag vill taga ett annat exempel. En

Stämpel å bouppteckning.
(Forts.)

person aflider och efterlemnar en egendom taxeringsvärderad till 200,000 kronor. Den kan vara intecknad till $\frac{3}{4}$ af sitt taxeringsvärde. En aflägsen släktinge får mottaga den, och bouppteckningen belägges med stämpel för 50,000 kronor, hvilket blir 3,000 kronor. Det kan hända, att denne aflägsne släktinge ej har någon förmögenhet och ej någon vidare kredit. Han kan ej gerna få låna på in-teckning i egendomen, då denna redan är intecknad till 75 procent af värdet. Det behöfs därför enligt min åsigt längre anstånd med skattens erläggande, när den går till så högt belopp. Det är visserligen sant, att den som erhåller en stor arfslott i regel har större förmåga att skatta, men det kan bero på omständigheterna. Äfven i detta fall kunna förekomma talrika undantag. Om en person, som förut har förmögenhet, får en arfslott till ett visst belopp, har han ej någon svårighet att erlägga skatten. Han kan lättare komma ut dermed än en annan person, som ej alls har någon förmögenhet och därför icke har samma skatteförmåga som den förste.

Hvad nu sjelfva tariffen beträffar, är det en mera underordnad fråga, och jag erkänner villigt, att komiterade på allt sätt försökt undvika för stora hopp mellan de olika skattesatserna. Men så snart man uppställer tariffen på det sättet, kan man ej undgå, att i allt fall blir det så stor skiljaktighet, att man kan tänka sig, att vid en bouppteckning man försöker pressa ned värdet med ett litet belopp för att kunna komma till den skattesats, som ligger närmast under.

Herr Hasselrot: Af de talare, som hittills yttrat sig, har egentligen icke någon bestridt rigtigheten af den princip, som ligger till grund för Kongl. Maj:ts af utskottet tillstyrkta förslag, nemligen att en arfsskatt bör baseras på arftagarens lott och att den bör vara progressiv i två afseenden sålunda att den bör vara progressiv dels beträffande arfslottens storlek, dels beträffande den närmare eller fjernare ställning, arftagaren har till arflåtaren. Emellertid har den anmärkning gjorts, att denna princip icke borde genomföras, förrän man kunde grunda den på ett verkligt befintligt arfsskifte, och jag erkänner att det vore i alla afseenden för-mänligt att kunna basera arfsskatten på ett arfsskifte. Jag tror likväl, att det ej går för sig att i vårt land få en sådan lagstiftning, som gör arfsskifte obligatoriskt. Såväl i denna som i Andra Kammaren fruktar jag, att ett sådant förslag skulle möta motstånd; och den förste talaren nämnde också, att han blott ifrågasatte, att inom viss tid skulle inlemnas antingen arfsskifte eller också anmä-lan derom, att sterbhusdelegarne ville lefva i bo oskifte. Då an-tager jag likväl, att dessa anmälningar skulle blifva ganska talrika, och alla olägenheter, som man befarat af Kongl. Maj:ts förslag, komme i så fall att drabba dem, som funne sig nödsakade att af en eller annan anledning göra sådana anmälningar. Enligt min åsigt kommer man till lika godt resultat utan någon lagstiftning. Det är nemligen af Kongl. Maj:t föreslaget, att arfsskifte skall läg-gas till grund för denna beskattning, då arfsskifte företes samtidigt med bouppteckningen. Då den förste talaren frågat, huru ofta detta

Stämpel å bouppteckning.
(Forts.)

komme att ske, skall jag be att få svara, att enligt min öfvertygelse ju längre tiden lider, desto mera vanligt skall det blifva att i alla fall, der särskilda hinder ej möta, arfskiftet lemnas in tillsammans med bouppteckningen. De olägenheter, som skulle komma deraf, att de olika arfslotterna icke blifva beräknade till sitt verkliga belopp, utgöra, äfven om dessa olägenheter icke blifva särdeles stora, en maning för sterbhusdelegarne att vid bouppteckningen foga äfven arfskifte. Det är nemligen redan så, att man har en ganska rundlig tid på sig att lemna in bouppteckning på landet, äfven om det möjligen kan vara angeläget att få en utsträckning i denna tid, hvad angår stad och frälsemän. Jag skall taga ett exempel. Man skall göra upp bouppteckning inom tre månader efter personens död och inlemna densamma vid det ting, som infaller näst derefter. En person dör i slutet af oktober; tre månader derefter är slutet af januari. Då är redan vartinget börjadt. När skall bouppteckningen alltså inlemnas? Jo, vid höstetinget, och det slutar i regeln under december månad. Om man inlemnar bouppteckningen med arfskiftet i december året efter det, då dödsfallet i slutet af oktober egde rum, har man fullgjort lagen. Detta är ju en rundlig tid. Om nu också detta exempel visar ett ovanligt gynnsamt förhållande, vågar jag dock påstå, att det ej i något fall kan visas, att man på landet behöfver lemna in bouppteckning förr än omkring sex månader efter dödsfallet. Jag tror således, att det kommer att visa sig, att man skall allt mer och mer kunna lägga arfskiftet till grund för den ifrågasatta arfsskatten. Skulle man emellertid, såsom den förste talaren antydde, kunna hoppas på och alltså böra afvakta en lag, som ålägger obligatoriskt arfskifte åtminstone i vissa fall, var det hans mening, att det skulle vara fördelaktigare att under den mellantid, som kan ätgå, innan en sådan lag kan åstadkommas, välja det af herr Rudebeck framställda förslaget än Kongl. Maj:ts förslag. Det var en jmförelse mellan dessa båda förslag, han verkstälde, och som enligt hans mening visade, att det förra förslaget var bättre. Jag vill i någon mån bemöta honom och tror, att äfven om man utgår från den förste talarens förutsättning, att man kan vänta en lag om obligatoriskt arfskifte, gör man mera rätt och klokt i att under mellantiden begagna sig af Kongl. Maj:ts förslag än af reservantens. Först och främst därför, att man genom Kongl. Maj:ts förslag befinner sig på rätt grund, nemligen deri, att man tager skatten af arfsloten och ej af arvet i dess helhet. Vidare har hans excellens herr statsministern redan påpekat olägenheten af reservantens förslag deri, att man måste bestämma skatten efter en af delegarnes frändskap till arfåtaren. Om det fins en bröstarfvinge, men större delen af arvet går till oskylda, får staten mindre skatt, än om man beräknar den på hvarje delegare efter dennes olika släktskapsförhållande till arfåtaren. Den förste talaren anmärkte mot Kongl. Maj:ts förslag, att det förutsätter ett s. k. provisoriskt arfskifte, som sällan kan blifva riktigt och tillfredsställande. Ja, man må kalla det så, men det är faktiskt icke något arfskifte. Det är en ren sifferberäkning, huru mycket som belöper sig på hvarje arftagares lott i

Stämpel å bo-
uppteckning.
(Forts.)

boet, baserad på den slutsumma af behållningen, som fins i bouppteckningen. Och denna beräkning, säger den förste talaren, måste man göra på måfå. Visst icke! Man skall göra det på grund af arfslagens tydliga bestämmelser. När det är bröstarfvingar, skall man räkna, huru många de äro och huru stor hvarje lott af behållningen alltså blir. Är det sidoarfvingar, gör man på samma sätt. Det är ej annat än en enkel räkning med division. Om arfvingarne äro många, gör det besväret ej väsentligen större. Svårigheter uppkomma, enligt mitt förmenande, endast och uteslutande i de fall, då testamenten finnas, ty då måste man taga i beräkning dessas stundom svårtydda och vexlande innehåll, i synnerhet om de ej afse eganderätt, utan blott nyttjanderätt till vissa delar af boet. Dessa fall äro likväl jemförelsevis så sällsynta, att jag tror, att man betydligt öfverdrifver svårigheterna. I praktiken, säger den förste talaren, vet han ej, huru det skall gå till. De flesta af herrarne torde veta, huru det tillgår vid ett ting på landet. Tinget börjas vanligen ej tidigt på morgonen, utan dessförinnan karterar man de papper, som äro af beskaffenhet att skola förses med stämpel och som skola af tingsbesökande inlemnas till domstolen, och man vänder sig för detta ändamål till domaren eller hans biträde för att få stämpelbeläggningen verkställd. Nu påstår jag, att i de flesta fall skall det blifva lika lätt att kartera bouppteckningar hädanefter som hittills. I stället för att man förut beräknat stämpeln efter boets hela behållning, gör man nu en enkel division af denna behållning. Man ser efter, huru många arfvingar, som finnas, och beräknar stämpeln efter hvars och ens arfslott i stället för efter det hela — blott ett par minuters ökad arbete. I de fall, då fråga är om nyttjanderätt enligt testamente, föreställer jag mig, att karteringen, om den ej medhinnas på morgonen, kan göras t. ex. under middagsrasten. I hvilket fall som helst skall det ej stå länge på eller verka i något afseende försenaude på domstolens förhandlingar. Att tala om att denna stämpelbeläggning skulle kunna förlänga sessionerna en eller två dagar, är så öfverdrifvet, att jag tviflar på, det påståendet kan vara allvarligt menadt.

Det är emellertid sant, att ett flertal landtdomare hafva varit mindre vänligt stämde mot denna lag, hvilket jag upprigtigt beklagar, men jag tror, att detta kommer sig mycket deraf, att de ej haft tillfälle att så noga sätta sig så in i förhållandena, som särskildt de härads höfdingar, hvilka haft uppdrag att samarbeta med komiterade. Vi hafva dervid kommit till den öfvertygelsen, att de svårigheter, som synas uppstå, då man läser de temligen invecklade paragraferna, i verkligheten reduceras till ganska små dimensioner, då man studerar dem närmare. Vill man göra sig besvär att för ett inveckladt fall, som låter temligen besynnerligt, taga fram ett papper och räkna ut, huru det ställer sig, så blir det faktiskt ganska lätt. Jag har på fleres anmodan gjort försök dermed ett tiotal gånger under de senaste dagarne och med samma resultat, att det visat sig, att svårigheterna låtit skäligen lätt lösa sig.

Jag tillåter mig slutligen, herr talman, framställa en formel anmärkning mot det yrkande, som gjorts beträffande bifall till reservantens förslag. Enligt min uppfattning kan ett bifall till detta förslag ej för närvarande af kammaren gifvas. Kammaren vet mera än väl, att bevillningsutskottet har motionsrätt, men ej någon enskild ledamot i utskottet. Nu föreligger här ett förslag från Kongl. Maj:t om arfsskatt, baserad på den grund, att stämpelavgift åsättes hvarje arfsskatt efter en viss norm. Så kommer en ledamot af bevillningsutskottet och yrkar, att Riksdagen skall antaga en skatt, som ej är någon arfsskatt, utan en stämpelskatt på ett dödsbos samtliga tillgångar. Jag tror, att den principiella skillnaden mellan dessa förslag är så väsentlig, att det är något helt nytt, han föreslår — icke något, som finnes inom ramen af Kongl. Maj:ts förslag. En annan omständighet styrker min uppfattning härutinnan. Om jag tager ett exempel från reservantens tabeller och tänker mig ett bo med 50,000 kronors tillgångar, skall enligt reservantens förslag stämpeln på detta sterbhus utgå med 500 kronor, antingen arfvingarne äro en eller tio. Men enligt Kongl. Maj:ts förslag skall, om det finnes tio arfvingar, på hvarje arfslott, eller 5,000 kronor, endast beräknas 35 kronors stämpel, eller tillsammans 350 kronor. Jag tillåter mig fråga: kan det vara riktigt, att en så väsentligt ökad skatt som den här ifrågasatta lägges å ett sterbhus på yrkande af enskild motionär? Hvarken Kongl. Maj:t eller bevillningsutskottet hafva föreslagit en så hög skatt på detta sterbhus.

Jag öfverlemnar emellertid naturligtvis till herr talmannen att bedöma, huruvida proposition på bifall till reservationen kan framställas, och yrkar för min del bifall till bevillningsutskottets utlåtande.

Herr Annerstedt: Jag tillåter mig att till en början med några ord beröra den fråga, som den siste talaren väckt å bane. Han ville anse, att den af en utaf bevillningsutskottets ledamöter afgifna reservationen ej skulle kunna blifva föremål för ett bifall af kammaren på den grund, som han hade, att det af reservanten föreslagna ordnandet af denna angelägenhet ej skulle vara en arfsskatt, såsom Kongl. Maj:ts förslag innebär. Detta påstående grundar han, såvidt jag förstår, på en godtycklig definition af begreppet arfsskatt. Så vidt man kan inhemta af de skrifter, som vetenskapligt behandla detta ämne, finnes visserligen en skillnad emellan en skatt, som utgår efter boets hela behållning, och den, som utgår efter arfslott, och man kan hysa olika meningar om hvilken af dessa, som är den rigtigaste och fördelaktigaste, men den ena likasom den andra äro slag af arfsskatt. Påståendet att beskattningen skulle upphöra att vara arfsskatt, därför att den icke är anordnad på samma sätt, som Kongl. Maj:t i sitt förslag tänkt sig, synes mig, äfven sedt från en annan sida, vara ohållbart. Det skulle leda derhän, att ingen af utskottets ledamöter skulle vara berättigad att föreslå hvilken som helst modifikation i Kongl. Maj:ts förslag, så att kammaren skulle vara inskränkt

*Stämpel å bo-
uppteckning.
(Forts.)*

Stämpel å bo-
uppteckning.
(Forts.)

till att rösta om bifall eller afslag på detta förslag. Detta förefaller mig ej möjligt. Så länge reservationen håller sig inom ramen af det kongl. förslaget, måste reservanten vara berättigad att framställa sina ändringsförslag i den kongl. propositionen. Icke heller tror jag, att den uppfattningen är riktig, att den omständigheten, att under vissa förhållanden tillämpningen af arfskatten enligt reservationen skulle leda till en högre beskattning å den enskilde delegaren i boet, än Kongl. Maj:t har föreslagit, skulle medföra ett hinder för bifall till reservationen. Denna omständighet kan icke vara afgörande, ty det skulle innebära, att derest icke bevillningsutskottet föreslår några jemkningar i Kongl. Maj:ts förslag, skulle kammaren vara absolut förhindrad att företaga hvilken som helst förändrad anordning i fråga om sättet för skattens beräkning och utgående, så framt icke denna medförde en under alla förhållanden inträffande nedsättning. Så t. ex. skulle enligt en dylik uppfattning kammaren vara förhindrad att, om den ifrågasatta progressionen innehölle för tvära öfvergångar i skatttabelerna, utjemna dessa, hvilket väl icke är tänkbart!

Det är gifvet, att den af den föregående talaren väckta frågan tillhör icke den enskilde kammarledamoten att pröfva och afgöra, utan i första rummet endast kammarens talman; men jag förmodar, att, då frågan blifvit väckt af en ledamot i kammaren, det icke kan betraktas såsom olämpligt, att äfven andra enskilda ledamöter i kammaren uttala sin uppfattning i denna fråga.

Jemför jag reservantens förslag i det hela med Kongl. Maj:ts, måste detta i sin helhet betraktas såsom en nedsättning uti den af Kongl. Maj:t föreslagna skattesatsen, och sålunda förefaller det mig, som om något formellt hinder att antaga reservantens förslag icke bör kunna förefinnas.

Om jag nu öfvergår till sakens materiella innebörd, torde det vara skäl att i främsta rummet fästa kammarens uppmärksamhet derpå, att i fråga om lagstiftning på beskattningens område, såväl som på alla öfriga lagstiftningsområden, förhåller det sig så, att om jag tager en enda princip och sedan, utan att tänka på de faktiska förhållandena, söker genomföra denna, hvilken i och för sig själf under vissa omständigheter kan vara den rätta, så har jag icke någon som helst säkerhet för att den sålunda tillämpade principen leder till ett rättvist och riktigt resultat. Det är lika möjligt, att man, utgående från en i sig själf riktig princip, om man förbiser de omständigheter, under hvilka den skall tillämpas, kommer till ett felaktigt resultat, som det är möjligt att, om man utgår från en abstrakt taget mindre riktig princip, genom modifikationer i dess tillämpning kan komma till ett under gifna samhällsförhållanden ganska godt och lämpligt resultat — allt beror på principens tillämpning. Om man nu ser på den princip, från hvilken Kongl. Maj:t utgått, kan gerna erkännas, att derest omständigheterna vore andra här i landet och om detta förslag hade blifvit föregånget af en allsidig utredning af alla omständigheter, som inverka på frågan, vore det visst mycket möjligt, att man på detta sätt skulle kunna komma till ett resultat, som gjorde tillämpningen

af den af Kongl. Maj:t valda principen fördelaktigare än tillämpningen af någon annan. Men så har Kongl. Maj:t icke förfarit. Den valda principen har vidblifvits utan något afseende på de af embetsverken i deras betänkande framlagda förhållanden, hvilka synas böra tala därför, att denna principen i sin tillämpning ej kommer att leda till sådana resultat, om hvilka man kan på förhand säga, att dessa äro riktigare och bättre än tillämpningen af den princip, på hvilken vår hittills gällande arfsskatt hvilar, eller arfsskattens utgående af boets hela behållning utan annan modifikation än den, som betingas af tillvaron eller frånvaron af bröstarfvingar. Embetsverken hafva nemligen påpekat, att påståendet, att skatteförmågan alltid skall vara större hos den, som efter bouppteckningen får en större anpart på sin del, än hos den, som får en mindre, under faktiskt gifna förhållanden i samhället icke är riktigt. Ty oaktadt i propositionen säges, att man vid arfsskattens uttagande icke behöfver fästa något afseende derpå, att arfsskatten om möjligt icke rubbar kapitalet, utan kan tagas af afkastningen, är detta en grundsats, som öfverallt eljest brukar erkännas, åtminstone af dem, som sysselsatt sig med vetenskapliga undersökningar inom skatteläran. Det är visserligen sant, att i praktiken man måst i andra länder i nödfall tillämpa grundsatsen utan afseende på denna omständighet och att således, då man vill bevisa måttligheten af den af Kongl. Maj:t fastställda skattesatsen med hänvisning till beloppet af denna skattesats i främmande länder, har man visserligen rätt uti att skattesatsen i dessa utgår efter högre beräkning, men man lemnar då å sido, att alla de mest kända författare, hvilka behandlat dessa ämnen, enstämmt påpekat, att detta är en felaktig anordning derstädes, och att, om man vill komma till ett riktigt och godt resultat, skall skatten nedsättas från gällande omätliga belopp till mera mätliga skattesatser, hvilka icke öfverstiga det arfallna kapitalets afkastning, ty det är dock denna, som ytterst bestämmer skatteförmågan hos dem, som skola betala skatten.

Om jag nu ser till, huru den föreslagna arfsskatten skulle verka här i landet, torde det icke möta någon gensaga hos kammarens ledamöter, då jag påstår, att den arfvinge, som erhåller en lott på 40,000 kronor, bestående i det öfverskjutande kapitalvärdet af en öfverintecknad egendom (med öfverintecknad menar jag en sådan egendom, som är intecknad så långt, att inteckningar i densamma ej vidare eller åtminstone ej utan erläggande af en oskäligt hög ränta låta placera sig) att den, säger jag, som får dessa 40,000 kronor i egendomens fastighetsvärde utan några inventarier, har mycket mindre förmåga att erlægga den skatt, som han enligt Kongl. Maj:ts förslag skulle betala, än den arfvinge, som får 40,000 kronor i kontanta penningar eller i goda värdepapper.

Det är också en annan omständighet, som embetsverken antyda, nemligen att för skatteförmågans rätta bedömande måste jag taga hänsyn till arfvingarnes personliga förhållanden. Det är vida lättare för den, som får 10,000 kronor i arf och förut sitter i goda omständigheter eller med stor förmögenhet, att betala sin arfsskatt

Stämpel å bouppteckning.
(Forts.)

Stämpel & bo-
uppteckning.
(Forts.)

för dessa 10,000 kronor, än det är för den, som förut intet eger och likaledes får 10,000 kronor. Till allt detta tager Kongl. Maj:ts förslag ingen hänsyn. Vidare framhålla embetsverken, att mot Kongl. Maj:ts förslag kunde göras den erinran, som embetsverken också stödja på erfarenheten i främmande länder, att allt för höga arfsskatter föra med sig, att flera eller färre arflåtare vidtaga sådana åtgärder, att den efterlemnade beskattningsbara inkomsten blifver mindre, än hvad den under måttliga arfsskatter skulle blifva. Detta bemötes i propositionen med den erinran, att väl medgifves »att arfsskatten på lagligt sätt kan kringgås, men», säger föredragande departementschefen, »erfarenheten torde komma att ådagalägga, att de fall icke varda talrika, då någon för att befria sina arfvingar från arfsskatt bortgifver sin egendom under sin lifstid eller vidtager andra anordningar, som i många hänseenden måste komma att kännas besvärande». Det är att hoppas, att erfarenheten icke måtte komma att gifva föredraganden orätt i detta fall, men säkert är, att den uppfattningen icke är riktig, att arflåtaren behöfver vidtaga några för honom besvärande anordningar för att vinna det mål, som embetsverken antaga såsom möjligt. Jag behöfver ej här närmare utveckla, hvilken mångfald af fullt lagliga aftal, om hvilka — om arfsskatten är för hög — med full visshet kan sägas att utan nämnvärdt besvär åtminstone i fråga om värdepapper, penningar och dylikt arfsskattens utgörande kan kringgås, och detta utan att under nyssnämnda förutsättning den allmänna moraliska uppfattningen kommer att ogilla dem. Det skall blifva den lättaste sak i verlden att utan ringaste tryckande band för sig sjelf vidtaga sådana åtgärder, att vid dödstillfället tillhöra dessa värdepapper icke arflåtaren, utan helt andra personer, och detta under full säkerhet för arflåtaren att under sin lifstid åtnjuta ränta på kapitalet. Då sådana anordningar icke möta några svårigheter, är det embetsverkens uppfattning, att om höga arfsskatter införas i landet, kommer man otrifvelaktigt att få upplefva denna nyssnämnda verkan af dem.

Den höga arfsskatten kommer framför allt att träffa den fasta egendomen i landet. Det blir endast innehafvare af den fasta egendomen, för hvilken det kommer att medföra några besvärligheter och olägenheter att behålla egendomen i sin hand, så länge han lefver, och ändock undvika arfsskatten. Åtminstone inträffar detta i alla sådana fall, der icke arflåtaren uppnått en temligen hög ålder; ty i sådana fall kommer sannolikt arfsskatten att verka, att den inom vissa kretsar och på vissa orter mycket vanliga åtgärden, att fastighetsegare mot fördel eller undantag öfverlåter egendomen till sina barn, kommer att vinna utbredning äfven på sådana orter, der detta hittills icke varit så vanligt. Men härmed må nu blifva huru som helst, säkert är, att man på förhand kan bedöma, att den höga arfsskatten skall komma att utgöras till långt öfvervägande del af landets fastighetsegare. Det är då ett lyckligt förhållande, att landets fastighetsegare hafva pluralitet inom Riksdagens båda kamrar, och vill nu denna pluralitet antaga Kongl. Maj:ts förslag, oaktadt det för dem kommer att verka betydligt

mera tryckande än för innehafvarne af det rörliga kapitalet i landet, ligger hos dem magten att göra det. Det är blott att hoppas, att, när olägenheterna af denna beskattning komma att träda i dagen, de då ej lägga skulden för detta förhållande på några andra än på sig sjelfva, ty af embetsverkens utredning har tillräckligt tydligt ådagalagts, att de ej kunna undgå att i hårdare mån drabbas af den föreslagna arfsskatten än rikets öfriga inbyggare.

Hans excellens statsministern anmärkte mot embetsverkens förslag, att detta skulle visa sig orättvist deruti, att det skulle föra med sig att testamentsegarne i ett bo, der bröstarfvingar finnas, finge åtnjuta samma lindrigare arfsskatt som bröstarfvingarne. Men långt ifrån att detta kan anses vara en olägenhet vid embetsverkens förslag, synes mig detta vara en bestämd fördel och ett uttryck af rättvisa i beskattningssättet. Ty det är gifvet, att om en arflåtare vill lemna en del af sin qvarlätenskap åt någon annan än sina barn, utmärker detta, att dessa främmande personer eller institutioner hafva för honom stått precist lika nära som hans bröstarfvingar. Från allmän synpunkt sedt finnes det följaktligen ej giltigt skäl, hvarför i sådana falla de förr skola drabbas af högre arfsskatt än bröstarfvingarne. Det är dessutom ett fullkomligt godtyckligt antagande, att i den progressiva skattens natur skulle ligga det, att en aflägsnare arfvinge skall drabbas af högre skatt än en närmare. Detta kan snarare betecknas såsom en utväxt på den progressiva beskattningen än som något, hvilket skulle ligga i dess natur, ty i dess natur ligger blott, att den större skatteförmågan skall drabbas af högre skatt än den ringare, och ingen kan väl påstå, att jag har större skatteförmåga därför att jag är t. ex. kusin med arflåtaren, än om jag är hans son.

Det ringa afseende, Kongl. Maj:t fäst vid embetsverkens utlåtande i förevarande ämne, erhåller sin naturliga förklaring af det utaf hans excellens statsministern angifna förhållandet, att då Kongl. Maj:t tänkte här i landet införa denna nya skatteform, ansåg Kongl. Maj:t det vara det rätta tillvägagåendet, att tillkalla några sakkunniga personer, som jemte föredraganden utarbetade förslaget, och först sedan föredraganden och möjligen statsrådets öfriga ledamöter på detta sätt voro på förhand bundna vid ett visst förslag, remitterades detta till embetsverkens utlåtande. Det var ganska naturligt, att då embetsverkens utlåtande sedan kom att pröfvas af dem, hvilka redan voro bundna, något afseende på anmärkningar mot förslaget ej kunde fästas. Emellertid hafva embetsverken efter sitt bästa förstånd framlagt de skäl, som efter deras mening bestämdt tala för att en annan anordning af arfsskatten än den föreslagna för närvarande skulle vara bättre att införa här i landet. Det är blott att hoppas, att de farhågor embetsverken uttalat måtte blifva af erfarenheten vederlagda.

Såsom frågan nu föreligger, förefaller det mig, som om de af kammarens ledamöter, hvilka stå på samma grundval som embetsverken, böra rösta för herr Rudebecks förslag. Detta förslag afhjelper åtminstone alla de praktiska olägenheter, som den förste talaren framställt och hvilka den siste talaren ej synes mig hafva

*Stämpel å bo-
uppteckning.
(Forts.)*

Stämpel å bo-
uppteckning.
(Forts.)

vederlagt. Den siste talaren sade, att fördelningen af boet på de särskilda delegarne icke skulle vara något annat än en enkel räkneoperation. Detta är dock, synes mig, icke något rätt användande af ordet. Hvad stämpelbeläggningen af domaren kräver, har den förste talaren riktigt angifvit. Det är nemligen en räkneoperation i förening med ett fullständigt provisoriskt arfskifte, ty vid arfskiftet tager jag ju ej hänsyn till annat än arfvingarne, testamenteriska förordnanden och boets behållning, hvadan, om jag kallar det förra för en enkel räkneoperation, jag äfven måste så benämna ett vanligt arfskifte.

Vidare har den talare, som senast haft ordet, yttrat, att förhållandet ställer sig så ytterst enkelt vid stämpelbeläggningen enligt Kongl. Maj:ts förslag. Ja, man kan uppgifva 100 eller 1,000 fall som äro enkla, men det är lika lätt att nämna lika många fall, der förhållandena ej äro enkla, och jag tror, att om man vill gå till erfarenheten och granskar, huru det förhåller sig i fråga om arfskiften, skall man finna, att de ej sällan äro invecklade nog, så att både sakkunskap och eftertanke behöfves för att göra fördelningen.

På angifna skäl yrkar jag bifall till herr Rudebecks förslag, och jag hoppas, att andra talare härefter skola ytterligare betona de svårigheter, hvilka blifva en oundgänglig följd utaf antagande af Kongl. Maj:ts förslag.

Hans excellens herr statsministern Boström: Den föregående talaren har såväl i början som i slutet af sitt anförande kritiserat de principer, hvarpå detta lagförslag är grundadt. Jag behöfver icke för honom upprepa, att de principer, hvarpå detta lagförslag är grundadt, äro uttalade af Riksdagen i dess skrifvelse 1892. Det ligger i sakens natur, att regeringen icke är bunden af, icke nödvändigt behöfver följa Riksdagens uttalanden, men i detta fall har regeringen gillat dem, och således måste man säga, att båda statsmagterna äro eniga om principerna, och då hafva de väl också bort läggas till grund för förslaget. Såsom grundlagen föreskrifver, hafva embetsverken blifvit hörda. Det är gifvet, att dessa icke heller äro bundna, de handla efter sin bästa öfvertygelse. Men sedan embetsverken hafva uttalat sig, bör det väl dock stå Kongl. Maj:t fritt att pröfva och sedan framlägga det förslag, som Kongl. Maj:t finner lämpligast efter ärendets behandling. Man må hafva hvilken uppfattning man vill om embetsverkens uttalanden, huruvida de äro riktiga eller icke, men i det sätt, hvarpå ärendet blifvit handlagdt, kan man icke finna någon anledning till klander mot regeringen.

Medan jag har ordet, skall jag bedja att få till bemötande upptaga ännu ett par yttranden, som den föregående talaren hade. Han sade, att det är icke någon angenäm ställning, som den arftagare får, hvilken i en öfverintecknad egendom får ett arf på 40,000 kronor, han får svårt att reda sig, i synnerhet om han derfyll måste lösa sig till inventarierna. Ja, det är sant, men jag förmodar, att ett sådant arfskifte kommer icke lätt till stånd. Jag föreställer

mig, att arftagaren icke vill hafva arvet så deladt, utan söker få det deladt på ett sådant sätt, att det verkligen är någon fördel å hans sida att mottaga arf.

Den ärade talaren nämnde äfven, att det finnes många andra slag af egendom, som det är bättre och lyckligare att få mottaga, och som därför borde draga högre arfsskatt, t. ex. kontanta penningar, obligationer och depositioner m. m. Ja, det är fullkomligt riktigt, men hvarför hafva då icke de embetsverk, som uttalat denna princip, föreslagit några högre afgifter för dessa slag af arf. Det hafva de icke gjort, och jag föreställer mig, att de underlåtit detta på mycket goda skäl, ty hade man föreslagit högre afgifter för sådant slags qvarlätenskap, så är det gifvet, att, med den lätthet, som den lösa förmögenheten har att undandraga sig beskattning, den nog skulle kommit att undandraga sig denna högre beskattning. Men då nu dessa slag af egendom icke blifva högre beskattade än fastighet, så har man anledning att tro, att arflåtarna skola finna det bäst öfverensstämmande med deras uppfattning om det rätta, att icke söka kringgå lagens bestämmelser, när de ej äro hårdare behandlade än desse.

Den ärade talaren nämnde äfven, att en mängd andra omständigheter förekomma, som hafva inflytande på en arfvings ställning, såsom icke fullbordad uppfostran, förmögenhet förut och dylikt. Det är mycket sant, men icke kan man göra afseende, synes det mig, på alla möjliga slika omständigheter, först om man skulle göra gradationer efter alla dessa omständigheter; torde det blifva svårt för domaren att bestämma arfsskatten. Att en allt för hög arfsskatt medför försök att undandraga sig den, är odisputabelt, men jag hemställer till herrarne, som tagit reda på de här föreslagna skatterna, och de arfsskatter, som gälla utomlands, huruvida man med fog kan säga, att dessa föreslagna skatter äro så höga. Jag tror det icke, och jag hoppas fortfarande på bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Grefve Wachtmeister: Då den komité, som hade den förberedande handläggningen af denna fråga sig anförtrodd, började sitt arbete, utgick komitén från den förutsättningen, att den skatt, till hvilken komitén hade att upprätta förslag, skulle vara en arfsskatt, d. v. s. att skatten skulle utgå af hvarje arftagares eller testamentstagares lott i boet, med olika belopp, allt efter närmare eller fjernare slägtskap, och tillika vara progressiv, d. v. s. i någon större eller mindre mån stiga eller fulla med arfslottens storlek. Komitén hade stöd för denna sin uppfattning i de ordalag, som urtima Riksdagen använde, då den begärde en vidsträcktare tillämpning af arfsskatten. Komitén skulle således icke kunnat under annan förutsättning afstå från att fullfölja denna utgångspunkt, än att den visat sig omöjlig att genomföra.

Då all utveckling ju i möjligaste mån bör anknyta sig till det historiskt gifna, hade komitén i första hand att se till, huruvida den nuvarande bouppteckningsstämpeln kunde läggas till grund för en arfsskatt i egenlig mening. Detta visade sig dock omöjligt af

Stämpel å bouppteckning.
(Forts.)

Stämpel å bo-
uppteckning.
(Forts.)

det enkla skälet, att bouppteckningsstämpeln är en skatt af ett helt annat slag än arfsskatten. Bouppteckningsstämpeln är en skatt å det samlade arvet eller behållningen i boet och kan sålunda karakteriseras såsom en till dödstillfället uppskjuten beskattning å arflåtarens förmögenhet. En arfsskatt kunde således icke byggas på denna grund, men då den onekligen medgifver en synnerligen enkel och lätt tillämplig form för skattens utgående, kunde det ju till äfventyrs sättas i fråga, att man borde afstå från den progressiva arfsskatten och i stället nöja sig med en skatt på det samlade arvet. Då en arfsskatt alltid förutsätter en mer eller mindre invecklad beskattningsapparat, kunde ju åtskilligt sägas till stöd för en sådan mening, och såväl statskontoret och kammarrätten som reservanten, herr Rudebeck, hafva äfven anslutit sig dertill. Jag kan dock icke undgå att finna, att embetsverken och reservanten härvid förfarit temligen inkonsequent. Embetsverken hafva bestämt skatten till olika belopp, allt efter som det finnes bröstarfvingar eller icke, och reservanten har delat skatten i tre grupper allt efter skyldskapsförhållandet till arflåtaren. Men detta är ju en likgiltig sak, då man vill lägga en skatt på det samlade arvet. Embetsverken och reservanten hafva här gjort en eftergift åt en för den grund, hvarpå deras förslag äro byggda, främmande princip. Ett sådant sammanblandande af principer plägar icke leda till något gynnsamt resultat. Så tror jag icke heller här varit fallet. I och för sig tages, åtminstone i embetsverkens förslag, allt för ringa hänsyn till principen att skatten skall graderas efter skyldskapens närhet, och principens inympning på en för densamma främmande skatt vrider tillämpningen på sned. Hans excellens herr statsministern har redan framhållit, att enligt embetsverkens förslag en testamentstagare får betala lägre skatt, ju närmare arfvingar arflåtaren efterlemnar, eller med andra ord ju större intrång testamentstagaren gör i den lagbestämda arfsordningen. Herr Annerstedt har ansett, att detta, i stället för att vara en brist, är en fördel derför, att i fall arflåtaren testamenterar bort någon del af sin egendom till förfång för sina arfvingar, kan man antaga, att han står i ett lika nära förhållande till dessa sina testamentstagare som till arfvingarne. Men jag tror, att man derigenom får en princip, som är alldeles ohållbar. I sådant fall skulle subjektiv tillgifvenhet inverka på skattesatsens bestämmande, i stället för den objektiva grund, som ligger i blodsbandet. Jag tror icke, att det kan vara riktigt. Denna brist framträder särdeles skarpt i herr Rudebecks reservation. Om herrarne slå upp sidorna 123 och 124 i betänkandet, finna herrarne, att om en person, som efterlemnar t. ex. broderbarn såsom arfvingar, borttestamenterat hela sin förmögenhet, ett antagande, som alldeles icke är orimligt, så får testamentstagaren betala skatt i gruppen b), men om arflåtaren efterlemnar kusiner och likaledes borttestamenterat hela sin förmögenhet, så får testamentstagaren betala i gruppen c), d. v. s. efter högre skattesats. Men i intetdera fallet få arfvingarne någon del af kvarlåtenskapen, och det kan då synas oegentligt, att dessa arfvingars skyldsak till testamentsgifvaren skall hafva någon

inverkan på skattesatsen. Jag tror icke, att en princip, som leder till sådana resultat, kan vara riktig.

Men embetsverken och reservanten hafva icke nöjt sig med att tillämpa skyldskapsprincipen, om jag så får kalla den. De hafva äfven tillämpat den progressiva beskattningsnormen. Nu är förhållandet det, att denna beskattningsnorm, hvars berättigande grundar sig på den satsen, att skatteförmågan växer i starkare progression än den beskattningsbara inkomstens eller förmögenhetens* belopp, ovilkorligen för sin tillämpning förutsätter en personlig skatt, d. v. s. en skatt, vid hvilken finnes en bestämd person såsom skattesubjekt och icke blott en viss bestämd förmögenhetskvantitet såsom skattesubjekt. Det måste finnas en viss bestämd person, till hvars skatteförmåga hänsyn skall tagas. Hvar finnes nu denna person enligt embetsverkens och herr Rudebecks förslag? Han finnes icke; det finnes blott en viss förmögenhetskvantitet. I verkligheten är det nog arfvingarne, som få betala skatten, men i och med det, att man ställer den af embetsverken och herr Rudebeck föreslagna progressionen i förhållande till arfvingarnes skatteförmåga, måste man säga, att den innehär en verklig obillighet. Det har redan blifvit framhållet, att denna progression i vissa fall kan komma att verka såsom en omvänd progression, att skattesatsen för ett mindre arf blir högre än skattesatsen för ett större arf.

Då det är fråga om gamla skatter, som bestå sedan lång tid tillbaka, kan man finna sig i åtskilliga bristfälligheter hos dem, men då det gäller att införa nya eller att utveckla bestående skatter, bör man undvika principiella felaktigheter i sjelfva skattens konstruktion. Vill man hafva en skatt på det samlade arfvet, bör den utan tvifvel vara rent proportionel, utan hänsyn till vare sig arfvingarnes skyldskapsförhållande till arfåtaren eller deras skatteförmåga. Men den grund, på hvilken en sådan skatt hvilar, är i sjelfva verket en fiktion. Med dödsfallet har egendomen öfvergått till nye egare, och det blir desse, som träffas af skatten. Skatten bör då anordnas så, att den träffar dem rättvist, det vill med andra ord säga, att det bör vara en arfsskatt.

Då man vill införa en arfsskatt, synes det ju vara naturligt, att man upptager skatten först sedan arfskifte egt rum och hvarje arfvinges arfslott blifvit bestämd. En sådan princip är emellertid icke lika lätt att tillämpa, som den förefaller enkel. Arfskiftet kan ju uppskjutas på obestämd tid eller alldeles uteblifva, för att icke tala om att mångåriga processer kunna uppstå angående beståndet af upprättade testamenten. Men staten kan icke nöja sig med mindre, än att den får ut sin skatt inom viss tid efter dödsfallet, eller åtminstone får säkerhet stäld för densamma. Enklast ordnas förhållandet, der, såsom i England är fallet, den lösa arf-fallna egendomen enligt lag skall omhändertagas af en viss af domstol förordnad eller bekräftad utredningsman, som står under domstolens kontroll, och har att innehålla skatten, innan arfvet utbetalas. Likartadt är förhållandet i Danmark, då arfskifte för-rättas af skifterätten, som är en offentlig myndighet, hvilket skall

*Stämpel & bo-
uppteckning.*
(Forts.)

Stämpel & bouppteckning.
(Forts.)

ske, då samtliga arfvingar icke äro myndiga, närvarande och ense om att öfvertaga boet till privat arfsskifte. Men då arfvingarne sjelfva skifta arvet, skall skatten inbetalas inom viss tid, ett år, icke efter arfskiftet, utan efter dödsfallet. Samma förhållande eger rum i Frankrike, med den skilnad att skatten der skall enligt regeln inbetalas inom sex månader efter dödsfallet. I båda dessa länder gäller sålunda, att skatten skall inbetalas inom viss tid efter dödsfallet, och i sammanhang dermed skola arfvingarne inlemna uppgift å egendomens storlek och värde samt arfvingarnes antal, och skyldskapsförhållande till arflåtaren alldeles oberoende af, om arfsskifte skett eller icke.

Då komitén icke kunde bygga arfsskatten på den nuvarande grunden och därför måste se sig om efter en annan, hade komitén först och främst att se till, på hvad sätt en sådan anmälnings-skyldighet, om hvilken jag nu talat, skulle kunna införas. Det föll då genast i ögonen, att en sådan skyldighet här redan är och sedan lång tid tillbaka varit stadgad, ty skyldigheten att ingifva bouppteckning till rätten inom viss tid efter dödsfallet är icke annat än en sådan anmälnings-skyldighet. Bouppteckningen skall upptaga all egendom i boet, med åsatt värde, »med alla skrifter och handlingar, fordringar och gäld», såsom det heter i arfdabalken, och vidare skall bouppteckningen upptaga samtliga arfvingar och deras skyldskapsförhållande till arflåtaren, d. v. s. allt, hvad som fordras i de af mig nyss omnämnda, i utlandet brukliga anmälningarne. Det måste betraktas såsom en rent af oskattbar fördel att, då man vill införa en arfsskatt, för densamma hafva en anknytningspunkt i en institution, som slagit så fullständigt rot i det allmänna medvetandet som skyldigheten att inregistrera bouppteckningen. Den nya skatten kan då uttagas under gamla och välkända former och kommer derigenom att kännas mindre besvärande. Man undviker alla rubbningar i civillagen och slipper att tillskapa några nya myndigheter för skattens uppbärande och handhafvande af en mer eller mindre invecklad kontroll. Hvarför skall man då icke anknyta skatten vid bouppteckningen? Jo, säges det, den blir då allt för invecklad. Då man säger detta, förbiser man, att arfsskatten är och måste vara en temligen invecklad skatt. Man får icke jämföra den med den nuvarande bouppteckningsstämpeln. Med tagen kännedom om utlandets arfsskattelagstiftning finner man, att arfsskatten äfven der är en ganska invecklad skatt. Hvad särskildt den engelska beträffar, kan man säga, att det är svårt att tänka sig något mera inveckladt i beskattningsväg. Äfven den danska, som ser ganska beskedlig ut i sjelfva lagen, bildar med alla verkställighetsföreskrifter och prejudikat en hel liten vetenskap för sig. Jag säger detta för att betona, att om man verkligen vill hafva en arfsskatt, måste man aldeles bortse från möjligheten att få den ens tillnärmelsevis så enkel som den nuvarande bouppteckningsstämpeln.

Nu medgifver jag, att arfsskattens utgående under form af stämpel på bouppteckningen föranleder en viss stelhet i formerna, som särskildt gör sig gällande, då det är fråga om successiva legat

och delvis äfven testamenten. I dessa fall skulle saken blifva mindre invecklad, om skatten uttoges först sedan arfsskifte egt rum, men dessa svårigheter kunna dock lösas med tillämpning af det föreliggande förslaget. Kan det då vara skäl att för deras skull afstå från den i öfrigt oomtvistliga fördelen att kunna anknyta skatten vid bouppteckningen? Ty jag kan icke medgifva, att svårigheterna undvikas, om man, på sätt af reservanten föreslagits, uttager skatten under form af stämpelafgift för arfskiftet. Svårigheterna blifva mindre, om det stadgas, att arfskifte obligatoriskt skall upprättas och ingifvas till domstolen inom viss tid efter dödsfallet, men icke undvikas de, ty äfven om stämpel åsättes arfskiftet, uppkommer samma stelhet i formerna, som då den åsättes bouppteckningen. I ena som i andra fallet måste t. ex. stämpel å successiva legat utgå på en gång. Men jag tror icke, att man behöfver mycket uppehålla sig vid den eventualiteten, att obligatoriskt upprättande af arfskifte skulle föreskrifvas, ty att en sådan lagförändring icke kommer att ske, tror jag man kan taga för gifvet. Men sker det icke, återstår, om man vill följa reservanten, icke annan utväg än att lägga skatten på arfskiftet, om det inkommer inom stadgad tid, men att i annat fall lägga den på bouppteckningen. I den senare händelsen qvarstå samma svårigheter, som förut anmärkts i fråga om stämpelbeläggning på bouppteckningen. Dertill kommer, att det icke kan vara mycket mening i att ur domstolsarkiven framleta der förvarade bouppteckningar för att stämpelbelägga dem och sedan åter inlägga dem i sina gömmor. Det är då så godt att redan från början debitera skatten kontant, men då kommer man in på ett helt annat slag af skatt.

Hvad som skulle vinnas genom reservantens förslag, vore det, att man finge större rådrum för skattens erläggande, och derigenom större utsigt att frågan om arfvets fördelning dessförinnan blefve utredd, men en sådan fördel kan äfven vinnas på den af utskottet anvisade väg, att tiden för bouppteckningens upprättande blefve utsträckt. Äfven om en sådan förändring i lagen af ett eller annat skäl icke skulle låta sig genomföra, möter ändock intet hinder för tillämpning af den af utskottet förordade skatten. I små bon, d. v. s. i det öfvervägande flertalet fall, tror jag, att man kan vara temligen säker på, att arfskifte kan hinna upprättas inom den för bouppteckningen nu föreskrifna tid. I större bon tror jag deremot, att det redan nu är regel, att anstånd med bouppteckningens upprättande måste begäras, och erhålles sådant, vinnas på samma gång längre rådrum för arfskiftet.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Rudebeck: Då kammaren behagade lemna mig det förtroendet att vara ledamot i bevillningsutskottet, antog jag, att ett, och sannolikt det mest bestämmande skäl till detta kammarens val var uppfattningen, att jag borde ega någon sakkunskap i de förhållanden, som beröras af det nu föreliggande lagförslaget, och att mitt uttalande således skulle kunna inom utskottet tjena till led-

Stämpel å bouppteckning.
(Forts.)

Stämpel å bouppteckning.
(Forts.)

ning och vara till nytta vid frågans bedömande. Med denna uppfattning har jag ansett det vara min skyldighet att, så vidt i min förmåga stätt, sätta mig in i frågan och söka allsidigt bedöma densamma. Emot hvad en föregående ärad talare yttrat derom, att mycken tid kräfves härför, och att för den, hvilken såsom ledamot i utskottet skolat pröfva ärendet, tiden varit otillräcklig, vill jag icke inlägga någon gensaga, utan medgifver jag obetingadt, att tiden varit otillräcklig för en så vigtig och genomgripande fråga som denna. Från början vill jag nemligen säga, att enligt min mening här föreligger icke blott en skattefråga, utan äfven en lagfråga af den största betydelse, och att saken bör bedömas icke blott ur finansiell utan äfven ur rättslig synpunkt. Med kännedom om önskvärheten af att för statens behof få den skatt, som förslaget afser, och med kännedom om Riksdagens föregående uttalande i frågan och det önskningsmål, som deri är framhållet, hade det naturligtvis varit för mig synnerligen angenämt, om mitt uttalande inom utskottet hade resulterat i ett obetingadt instämmande eller åtminstone ett instämmande i hufvudsak i det af Kongl. Maj:t framlagda förslaget. Men då så icke har kunnat ske på grund af min öfvertygelse, har jag ändock ej tvekat i valet mellan huruvida jag skulle tiga eller säga min mening. Jag har framlagt denna min mening och skälen för densamma i den reservation, som jag har bifogat utskottets betänkande; och jag öfverlemnar till kammaren att å densamma fästa det afseende, som kammaren kan anse den förtjena. — Jag önskar emellertid att härutöfver nu få yttra några ord. Med hänsyn till frågans vigt skulle jag kunna vara frestad att — hvad jag förut alltid sökt undvika — något längre taga kammarens tid i anspråk. Men jag skall söka att så mycket som möjligt begränsa mig, helst en del af hvad jag kommer att säga redan är af mig framhållet i den afgifna reservationen.

Hufvudpunkten i min gensaga mot Kongl. Maj:ts af utskottet antagna förslag är svårigheten eller rättare, enligt min mening, i de flesta fall omöjligheten att tillämpa den princip, som är i förslaget uttalad, när tillgång icke finnes till annat än bouppteckningen. Min erfarenhet från den tid, jag varit domare, är, att denna handling, det s. k. bouppteckningsinstrumentet, i synnerligen ofta inträffande fall är alldeles otillräckligt och otillförlitligt för att derå kunna bedöma en fråga af så stor betydelse som bestämmandet af den skatt, som hvarje särskild delegare i ett dödsbo skall erlägga. Fasthållles den principen, att det är arfslotten, som skall beskattas, då håller jag också före, att det bör vara det *verkliga* arfvet och icke det »tänkta» arfvet, som skall beskattas. Man bör, så vidt möjligt är, se till, att den arfslott, som belägges med skatt, åtminstone med sannolikhet kommer den skattskyldige till del. Och detta kan i många fall och — jag vågar säga — i de flesta fall icke med säkerhet ske på grund af en bouppteckning. I en dylik handling, särskildt en sådan, som man får se upprättad bland allmogen i en aflägsen ort, finnas ofta de mest bristfälliga och felaktiga uppgifter dels i afseende å den aflidnes efterlemnade sterbhusdelegare, dels i afseende å den fasta egendomens i boet beskaffenhet

af gemensam eller icke gemensam egendom, likaså ofullständiga uppgifter angående boets ställning, så att deraf icke med säkerhet framgår boets verkliga behållning. Kan det vid sådant förhållande vara rätt att, med ledning af en dylik handling, bestämma en skatt, hvilken i många fall är af mycket betungande beskaffenhet?

*Stämpel å bo-
uppteckning.
(Forts.)*

Enligt min erfarenhet är i allmänhet ställningen i dödsboen hos allmogeklassen, äfven bland de bättre lottade, sådan, att behållningen utgöres af en fastighet, mer eller mindre högt in-tecknad, och lösören, dit jag räknar kreatur och inventarier samt någon gång fordringar till mindre belopp. Endast i undantagsfall finnes der äfven en kontant penningssumma. Skall den skattskyldige då vid bouppteckningen betala stämpelafgift för det tänkta arvet, blir han tvungen att redan på förhand anskaffa ett kontant penningbelopp, som icke står i skäligt och rimligt förhållande till hvad han med sin kredit eller sina tillgångar kan åstadkomma. Härvid gör jag mig icke — det försäkrar jag — skyldig till någon öfverdrift, utan jag skulle kunna framlägga ganska många bouppteckningar, som ådagalade, att jag härutinnan har rätt. Redan dermed lägges således ovilkorligen en tunga och en, enligt mitt tycke, onödig tunga på den skattskyldige. Men hvad mera? Han får anskaffa penningbeloppet och betala skatten för det på grund af bouppteckningen »tänkta arvet». Vid granskningen af bouppteckningen finnes behållningen uppgå till exempelvis 60,000 kronor. Utredningen af boet visar emellertid sedermera såsom resultat en behållning af kanske endast 10,000 kronor, ja, det kan hända, att den visar ingen behållning alls. Sterbhusdelegarne hafva icke rättighet att i bouppteckningen såsom skuld upptaga borgensförbindelser, ty måhända komma de icke att få för dessa betala ett enda öre. Men det kan äfven hända, att de i följd af vederbörande guldernärens insolvens få till fullo inbetala alla borgensförbindelserna. Om, sedan boet är utredt, det visar sig, att arftagarne fått utbetala borgensförbindelsernas hela belopp, så hafva de orätt fått erlägga en skatt, som med ofvan angifna exempel, och i händelse de höra till tredje gruppen samt äro till antalet tre, belöper sig till mer än 1,000 kronor på en hvar af dem. Visserligen skulle enligt utskottets förslag — hvilket jag medgifver vara en afsevärd fördel — de kunna återvinna skattebeloppet genom restitution, en procedur, som dock är förenad med ganska många svårigheter och obehag, men för mig står klart, att anspråket att vid den tidpunkt, då bouppteckningen skall inlemnas och innan boets utredning skett, skatten skall erläggas, icke är rättvist.

Man kallar nu denna uträkning på grund af bouppteckningen ena gången ett »qvasiarfskifte», en annan gång en »enkel räkneoperation». Föregående talare hafva sagt, att beräkandet är så ofantligt enkelt och att svårigheter skola förekomma så ytterst sällan, att det ej är värdt att tala derom, än mindre göra någon utläggning deraf. Detta är dock blott ett påstående, men ett lyckligt påstående. Jag har ett annat påstående och det är mindre lyckligt. Jag vågar påstå, att det mången gång är ofantligt svart, för att ej säga omöjligt, att på grund af denna bouppteckning göra ett

Stämpel å bouppteckning.
(Forts.)

qvasiarfskifte, som blir rätt, och jag kan vidare icke förstå, att detta arbete kan kallas en »enkel räkneoperation». Med stöd af bouppteckningen skall domaren först fördela arftagarne i de särskilda grupperna och sedermera tilldela en hvar af dem hans lott. Derjemte skall domaren taga hänsyn till åtskilliga bestämmelser i möjligen befintligt testamente, som vid bouppteckningstillfället företetts. Vidare skall han beakta, om den i makars bo befintliga egendomen är att anse som gemensam eller enskild, och ofantligt många förhållanden härförutom kunna förekomma, till hvilka han skall taga hänsyn, men för hvilkas bedömande han saknar ledning, på grund af den knapphändighet, som i de flesta fall utmärker bouppteckningen. När han emellertid slutligen gjort allt detta och kommit till det resultat, som han i protokollet skall angifva, så synes mig, att han i det närmaste gjort ett arfskifte. Då återstår egentligen att fördela i lotter egendomen, en operation, som — jag medgifver det — kan vara besvärlig och invecklad, men nog har domaren — sådan är min uppfattning — gjort åtminstone stommen till arfskiftet. Antag nu, att sedan han verkställt detta provisionella arfskifte och med stöd deraf bestämt stämpelbeläggningen och i protokollet angifvit de grunder, efter hvilka denna skett, hvarmed således att viss mån påvisas det arfskifte, han tänkt sig, så ådagaläggas vid arfsutredningen nya förhållanden, som förut icke varit bekanta, och hvilka rubba den grund, hvarpå det tänkta arfskiftet är bygd. I följd häraf kommer att uppstå tvist mellan arfvingarne, hvarvid den ene påstår, att den utredning, som domaren vid stämpelbeläggningen gjort, skall vara bestämmande för arfskiftet, men den andre yrkar, att ett annat sätt att gå till väga skall tillämpas, och tvisten hänskjutes till domstol. Då får samma domare, som gjort uträkningen, döma i saken, och kanske dervid bestämma, att skiftet skall ske på annat sätt, än uträkningen visar. När jag nu håller före, att detta förhållande är menligt, så invändes deremot, att ingen tänkande människa kan anse, att ett origtigt eller felaktigt förfarande å domarens sida föreligger. Denne har i förra fallet haft ett annat material att gå till doms med än i senare fallet, och följaktligen ligger ej något honom till last. Så kan man visserligen säga, men min öfvertygelse är, att den allmänna meningen säger icke så. Ofta höres missnöje uttalas deröfver, att domare sinus emellan äro af så olika meningar, och mängen gång uttalas alltför strängt klander häröfver. Hvad skall då sägas derom, att samma domare vid två olika tillfällen uttalar alldeles olika meningar. Ena gången säger han, att »ni får i arf så och så mycket». Men andra gången säger han: »ni skall icke hafva så mycket, utan ni får nöja eder med ett vida mindre belopp». Jag hemställer, om icke detta är en synpunkt, som bör beaktas. Jag tror ej, att det rättvisligen kan sägas, att i denna min erinran ligger en öfverdrift, eller att jag söker skapa fram exempel, som icke ega motsvarighet i verkligheten.

Väl är det sant, att domaren icke bör klandras i nu angifna fall och att den mera upplyste bör inse detta, men allmänheten gör det icke, den kan det icke och den vill det icke, och om i medvetandet häraf den, som skall såsom domare tillämpa lagen, påvisar missför-

hållandet och söker se till, att ej genom lagens bristfällighet han utsättes för sådana klandrande omdömen, som äro oberättigade, så är han enligt min mening till detta påvisande berättigad och åtminstone för detsamma ursäktad. Hvarpå beror nu detta missförhållande? Jo, derpå att domaren får i sin hand ett material, som är ofullständigt. Detta behöfver ej inträffa, om han får anlita arfskiftet. Är icke då denna sida af saken värd att beaktas, så att man söker sätta domaren i tillfälle att få handskas med en handling, som kan med tillförlitlighet af honom användas? — Ett annat exempel. Af en embetsbroder till mig uppgafs, så vidt jag förstod honom rätt, att det är så ytterst sällan, som inbördes testamenten förekomma. Enligt min erfarenhet förekomma de tvärtom *mycket ofta*. Såsom bekant, finnes icke någon fast utbildad praxis i afseende å tolkningen af orden »sitta i orubbadt bo», och erfarenheten har visat, både att meningarne vid tolkning af inbördes testamenten, äro skiljaktiga och att bestämmelserna i dessa testamenten äro af den invecklade beskaffenhet, att de icke äro lätta att lösa. Uppvisas nu ett sådant testamente vid det tillfälle, då bouppteckningen skall karteras, får domaren ingå i bedömande af frågan, huruvida testamentet medför eganderätt eller nyttjanderätt. Denna fråga är af stor betydelse, ty i ena fallet är skatten betydligt högre än i det andra. I tvistiga fall blir domaren, snart sagt, tvungen att åsätta stämpel, såsom om eganderätt tillerkänts den skattskyldige. Domaren kan nemligen komma i en ganska obehaglig mellanhand, om han bestämmer för låg stämpel och anmärkning derom göres, ty han får i första hand svara för, att icke staten gör någon förlust på grund af hans tolkning. Antag nu, att domaren förklarar att testamentet medför eganderätt, och bestämmer stämpeln derefter, men sedermera klandras testamentet i laga ordning, dervid fullständig utredning inför domstol vinnes, som gifver vid handen ett helt annat resultat än som vid stämpelbeläggningen kunde antagas, och samma domare, som förut förklarar, att detta mellan makarne upprättade inbördes testamente medförde för den efterlevande maken eganderätt, får nu några månader senare förklara, att det medför icke eganderätt, utan nyttjanderätt. Är icke detta högst betänkliga missförhållande ytterligare ett skäl, förtjent att beaktas, om man vill taga hänsyn till erinringarna i min reservation.

Nu har jag hört och får nog fortfarande höra det inkast, att hvad nu sagts är egentligen ett framhållande af de olägenheter, som domaren får genom lagens antagande. Men jag ber att få fäst uppmärksamheten på, att hvad jag egentligen vill framhålla är icke olägenheterna eller besvären för domaren, utan orättvisan och olägenheterna för dem, hvilka drabbas af den i följd af oriktig bestämmeelse felaktiga beskattningen. Det är den *skattskyldige*, som blir den lidande. Det är han, som får skaffa penningar, får låna upp dem och betala ut dem, utan att kanske få något arf. Han får visserligen sedermera söka få sitt åter, om han det förstår och vill underkasta sig besväret och obehaget dermed, men han har dock redan drabbats af en tunga och en orättvisa. Af den orsak, att jemte detta äfven inträffar, att domaren vid frågans förfröning

Stämpel å bouppteckning.
(Forts.)

Stämpel å bo-
uppteckning.
(Forts.)

har olägenheter, därför får man, enligt min uppfattning, icke kasta bort all tanke på partens lidande och hvad derom framhålles, och endast uppmärksamma och bemöta talet om domarens besvär, så mycket mindre, hvad min reservation angår, som meningen i den icke är att frikalla domaren från besvär, då jag nu föreslår, att han redan nästa år skall få samma besvär, men då tillerkännas rätt att vid sin beskattningsåtgärd ega tillgång till den handling, som kan göra det möjligt för honom att på ett fullt försvarsenligt sätt verkställa beskattningen.

Jag omnämnde nyss inbördes testamenten. Jag vill ock fästa uppmärksamheten derpå, att i de fall, der äkta makar genom dylik handling förordna, att den efterlevande skall sitta i orubbadt bo till sin död och egendomen derefter delas enligt lag mellan bådas arfvingar eller tillfalla den efterlevandes arfvingar eller andra uppgifna personer, saknas för närvarande bestämmelser om hvilken grund, som dervid skall följas vid stämpelbeläggningen af såväl bouppteckningen efter den först afidne som bouppteckningen efter den sist afidne. Särskildt vill jag också framhålla, att frågan, huru de vid den sist afidne makens död i boet befintliga tillgångar skola fördelas mellan hvardera makens arfvingar, såvidt jag förstår, omöjlig kan lösas med tillgång af blott bouppteckningen efter den sist afidne maken, utan att för bedömande häraf oundgängligen erfordras tillgång till ett arfskifte.

Nu har dock äfven af förslagets anhängare medgifvits, att det vore mycket bra, om arfskifte föreläge, då skatten skulle bestämmas. Ja, utskottet har i sitt betänkande gått så långt, att det säger: »Emellertid vore det i och för arfskattens beräkande synnerligen fördelaktigt, om arfskifte mera allmänt kunde bifogas bouppteckningen vid dess inlemnande för inregistrering». Deri ligger ju ett fullständigt erkännande åt den mening, som jag hyser. Hvad vill jag nu med den reservation, som jag har tillåtit mig att afgifva? Jo, jag vill, att detta af utskottet delade önskningsmål skall blifva förverkligadt. Och huru skall detta ske? Jo, genom den enkla åtgärden att låta arfskiftet inkomma till rätten och blifva det vägledande vid skattens bestämmande. Då svaras mig, att dermed skulle följa dels anställande af nya tjänstemän dels större eller mindre kostnader, hvilka skulle i afsevärd mån reducera den beräknade inkomsten på skatten. Härtill får jag säga, att jag icke kan finna, att deraf skulle föranledas ett enda öres utgift, och att jag icke kan förstå, att eller hvilka nya tjänstemän på grund deraf skulle behöfva tillsättas. Ej heller kan jag inse, att vare sig för den enskilde eller från staten skulle kunna ifrågakomma någon form af aflöning för åstadkommande af denna förändring. Jag ser saken helt enkelt så, att då för närvarande finnes i lagen den tanken uttryckt, att arfvingarne genom arfskifte skola dela arvet, enär det heter: »När arf skall skiftas, då böra arfvingarne sammankomma», så skulle detta arfskifte uppvisas hos rätten i och för arfskattens bestämmande. Ehuru i nu gällande lag icke någon obligatorisk skyldighet att skifta arvet föreligger, så har dock lagen förutsatt, att arfskifte kommer att ske och att det bör ske. Någon

ändring häri afser jag icke, men jemte det att som hittills bouppteckningen inlemnades till domstolen, så skulle äfven arfskifte inom viss föreskrifven tid dit inlemnas i och för stämpelafgiftens eller arfsskattens beräkning. Arfskiftets upprättande blefve fortfarande arfvingarnes ensak och finge ske genom två redliga och trovärdige män, alldeles såsom nu, utan att något tvång dervid i ena eller andra afseendet skulle förekomma. Vilja arfvingarne ej göra arfskifte och begagna sig af den förmånen att på så sätt beskattas för det *verkliga* arfvet, så få de underkasta sig att blifva beskattade enligt bouppteckningen. Men tillfälle har åtminstone då lemnats dem att genom arfskiftes upprättande, så vidt möjligt är, försäkra sig om att ej behöfva betala skatt för ett arf, hvaraf de ej komma i åtnjutande. Detta är den enkla innebörden i mitt förslag, och jag upprepar, att jag ej har tänkt, att arfskiftet skulle blifva obligatoriskt, så att arfvingarne förvägrades att fortfarande, när de så önska, få lefva i »bo oskifto».

I sammanhang härmed vill jag fästa uppmärksamheten på — och jag tror ej, att jag är ensam om denna mening — att införandet af en sådan bestämmelse, som den af mig föreslagna, skulle vara till synnerlig fördel äfven ur en annan synpunkt, nemligen den, att derigenom skulle vinnas, att arfskifte oftare och mera allmänt upprättades, till gagn och nytta för vederbörande sterbhusdelegare och arftagare. Den som känner förhållandena på landsbygden, vet, att der finnas många bon, som hvarken äro skiftade eller hafva egenskapen af »bo oskifto», i den mening lagen afser, utan i dem råder en fullständig och långvarig oreda. Då man ser, att rättegång efter rättegång framkallas just af denna oreda, får man ovilkorligen den tanken, att det skulle vara synnerligen gagneligt, om ett tryck kunde åstadkommas på vederbörande arfvingar att begagna sig af den handling, som heter arfskifte. Många rättegångar skulle derigenom kunna undvikas, och, hvad mera är, derigenom skulle de förluster för omyndige, som i följd af bristande reda och dröjsmål med utredning och skifte af sterbhus nu uppkomma, många gånger kunna undvikas.

Jag har äfven hört den mening uttalas, att antagandet af mitt förslag skulle vara liktydigt med afslag å Kongl. Maj:ts förslag. Jag ber att deremot få inlägga en bestämd gensaga. Mitt förslag innebär ingalunda ett afslag å Kongl. Maj:ts förslag. Det utgör tvärtom ett fullständigt antagande af Kongl. Maj:ts förslag i princip eller arfsskatt, och det afser endast framställandet af en begäran om vidtagande af en åtgärd, hvarigenom denna princip kan *fullständigt* genomföras. Det, hvarom jag vidare hemställer, är ett öfvergångsstadgande, att tillämpas under den tid af ett år, som, enligt hvad jag föreställt mig, skulle åtgå, till dess att de begärda bestämmelserna blefve af Kongl. Maj:t framställda. Hade jag åsyftat ett afslag, hade jag naturligtvis aldrig kunnat kläda min hemställan i den form, som skett. Och jag kan omöjligt begripa, huru saken kan vändas derhän, att ett bifall till min reservation är det samma som afslag å Kongl. Maj:ts förslag. Just därför, att jag velat antaga Kongl. Maj:ts förslag och för min del medverka till

Stämpel å bouppteckning.
(Forts.)

Stämpel å bo-
uppteckning.
(Forts.)

detsamma, har jag formulerat mitt yrkande på det sätt, att Kongl. Maj:ts förslag måtte i princip antagas, men att under öfvergångsåret, intill dess en reform, afseende att göra tillämpningen möjlig och fullständig, erhållits, en annan beräkningsgrund vid beskattningen måtte användas. Denna andra beräkningsgrund är egentligen densamma som Kongl. Maj:ts, men i följd deraf, att Kongl. Maj:ts förslag syftar på arfslotten och mitt förslag *tills vidare* syftar på behållningen i boet, hafva naturligtvis siffrorna i skalan blifvit olika. Kongl. Maj:ts förslag är grundadt på det antagande, att i medeltal fem lottegarare finnas i boet. Jag har utgått från samma antagande och därför multiplicerat siffrorna i Kongl. Maj:ts förslag med 5, så att skalan skulle kunna användas vid beskattning af det oskiftade boets behållning. Om min reservation antoges, så skulle, när den föreslagna ändringen om arfskiftes uppvisande och skattens grundande derå skett, i afseende å § 8 endast erfordras, att siffrorna divideras med 5, hvarigenom man återkomme till Kongl. Maj:ts eller utskottets förslag, sådant det nu föreligger.

Att under öfvergångsåret vissa oegentligheter möjligen kunna uppstå, och att i särskilda fall skatten kan komma att mindre jemnt falla på hvarje lottegarare enligt mitt förslag än enligt Kongl. Maj:ts förslag, är jag icke blind för, men jag vill fästa uppmärksamheten på, att jag icke äsyftat att framlägga ett nytt förslag, som skulle gälla för all framtid eller ens för en längre tid, utan afser mitt förslag en modifikation i Kongl. Maj:ts för en kort, begränsad tid. Anmärkningarna få, enligt min uppfattning, mindre styrka i betraktande af att här är fråga endast om ett öfvergångsstadium, hvarvid oegentlighet icke kan fullständigt undvikas, då jag jemte antagande af Kongl. Maj:ts förslag vill tills vidare tillämpa det nu gällande systemet: beskattning å boets behållning, ehuru med den förhöjning af skatten, som för statens växande behof oundgängligen erfordras. Hade icke den höjda skatten oundgängligen behöfts, hade jag naturligtvis icke framlagt ett sådant förslag som detta, hvarmed jag afsett, jemte det viktiga målet en rättvis beskattning, att, såvidt möjligt, icke verka rubbning i den beräknade inkomsten. Vidare skall man och kan man erinra, att genom mitt förslag den beräknade inkomsten blir något minskad. Ja, det är sanning, men jag vill fästa uppmärksamheten på, att jag anser de missförhållanden, hvilka jag tillåtit mig att beröra, och hvilkas undanrödjande mitt förslag afser, vara så stora, att en ändring af dem väl är förtjent af den uppoffring, som ligger i ett eftersättande under en kortare tid af en del af skatten.

Häradshöfding Hasselrot yttrade bland annat, att skillnaden mellan det provisoriska och det verkliga arfskiftet blir icke någon. Enligt min uppfattning är det en mycket stor skillnad mellan dessa. Det provisoriska skiftet blir i de flesta fall orätt, och i fråga derom kan man ej hafva anspråk på något annat. Det verkliga skiftet bör deremot blifva rätt och derpå kan man hafva anspråk.

Samma talare ifrågasatte, huruvida min reservation delvis skulle kunna blifva föremål för proposition. Jag skall icke upptaga tiden med ett besvarande häraf, utan vill i afseende derå helt och hållet

ansluta mig till hvad presidenten Annerstedt nyss yttrade. — Mot den senare delen af min reservation har särskildt gjorts den anmärkning, att en inkonsequens föreligger derutinnan, att, då arfskifte icke inkommit, arfvet skulle förslagsvis beräknas enligt bouppteckningen. Jag vill ej förneka, att derutinnan förefinnes på sätt och vis en inkonsequens, men jag vill fästa uppmärksamheten på, att jag vid förverkligande af min tanke ställdes i valet mellan antingen denna inkonsequens eller den oegentligheten, som eljest skulle uppkomma, att en del sterbhus skulle beskattas efter en skala och en del efter en annan. Ty skulle endast det bo, der arfskifte upprättats, beskattas efter den af Kongl. Maj:t föreslagna skalan, så skulle en särskild skala tillämpas för det arf, der skatten beräknades enligt bouppteckningen, ett tillvägagående, hvars lämplighet synes mig kunna ifrågasättas. Då emellertid denna fråga för det närvarande icke har särskild betydelse, utan kan och bör bedömas i sammanhang med en blifvande lagförändring, så skall jag tillåta mig att något förändra ordalydelsen i den senare delen af min reservation, hvars yrkanden således skulle blifva så lydande:

»dels att Kongl. Maj:ts förslag till ny förordning angående stämpelafgift må, såvidt den behandlar den föreslagna arfsskatten, i här nedan anmärkta delar erhålla följande förändrade lydelse:»

»och dels att Riksdagen må i skrifvelse till Kongl. Maj:t an hålla, att Kongl. Maj:t täcktes, efter skedd utredning, för nästa Riksdag framlägga förslag afseende stämpelafgift å arfslott och testamente, att utgå, så vidt möjligt är, å det belopp, som arfvinge eller testamentstagare enligt arfskifte erhåller.»

Jag tillåter mig, herr talman, yrka bifall till min reservation med denna af mig nu angifna förändrade lydelse.

Herr Asker: Bevillningsutskottet har i sin motivering å sid. 4 fullkomligt riktigt erinrat derom, »att en verklig arfsskatt icke kan med vederbörligt beaktande af grundsatsen, att skatten bör lämpas efter skatteförmågan, utan vidare läggas å samfälda boet, på sätt hittills hos oss egt rum, utan måste anordnas såsom en skatt å de särskilda bodelegarnes lotter i boet». Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet har ock till bemötande af hvad i embetsverkens underdåniga utlåtande yttrats anført, att den i gällande stämpelförordning stadgade stämpelafgiften för bouppteckningar icke är *en arfsskatt i egentlig mening*. Då nu emellertid det föreliggande förslaget till arfsskatt går derpå ut, att bouppteckning skall läggas till grund för arfslotternas och arfsskattens beräkning, hysar jag för min del den åsigt, att detta icke heller blir någon arfsskatt i egentlig mening, ty för att arfsskatten skall kunna med någon tillförlitlighet beräknas, bör enligt min uppfattning ett arfskifte eller en arfsförening förut hafva kommit till stånd. Herr Rudebeck har ock i sin vid betänkandet fogade reservation med rätta betonat, att arfsskatten åtminstone icke bör påföras, förr än den skattskyldiges andel i boet blifvit behörigen bestämd.

Fäster man uppmärksamheten på förhållandena i det praktiska

Stämpel & bo-
uppteckning.
(Forts.)

lifvet, skall man ock lätt finna otaliga exempel på huru olika siffrorna äro och måste vara i en bouppteckning mot hvad de visa sig vara, sedan boet blifvit behörigen utredt vid arfskifte; och då lagen stadgar, att ingen får taga arf eller testamente, innan all gäld i boet blifvit gulden, så borde väl först vara utredt, huru stor del af tillgångarne erfordras till skuldernas och borgensförbindelsernas infriande, innan staten tillgodogör sig en skatt, som, derest utskottets förslag blir upphöjdt till lag, i de flesta fall kommer att hvila på approximativa i stället för fixa siffror. Att redogöra för alla olägenheter, landets domarecorps kommer att möta vid de tusentals olika räkneoperationer, som erfordras — vid sjelfva domstolen — för att beräkna arfslotterna i ett outredt bo, vore allt för vidlyftigt, men påtagligt är, att huru klart och tydligt lagen än i dessa afseenden kan vara affattad, en *rättvis* beräkning af den på hvarje sterbhusdelegare belöpande andel i dödsboet icke kan ske, med mindre arfskifte egt rum eller aftal om sterbhusdelegarnes sammanlefnad i bo oskifte blifvit träffadt.

På dessa grunder och med åberopande i öfrigt af de skäl, herr Rudebeck anfört i sin reservation, får jag vördsamt yrka bifall till herr Rudebecks deri gjorda hemställan med den af honom nu föreslagna förändring.

Herr Cavalli: Till en början beder jag att få meddela, att den fråga, som nu här debatteras, för några minuter sedan blifvit afgjord i Andra Kammaren, hvarest utskottets förslag bifallits utan votering.

Jag anser mig icke ega skäl att efter den långt utdragna diskussionen till bemötande upptaga de skäl, som af cheferna för embetsverken anförts emot förslaget, men jag vill betona, att emot hvad de anfört väl befogade erinringar kunna göras. Icke heller skall jag tillåta mig att framlägga de skäl, på grund hvaraf jag anser de påstådda olägenheterna vid genomförandet af den nya författningen vara öfverdrifna, ty derutinnan kan jag icke antaga, att jag skall kunna öfvertyga dem, som omfatta en annan mening. Emellertid vill jag erinra, att såväl i denna som i Andra Kammaren hafva erfarne domare talat för utskottets förslag. De domare, åt hvilka denna lags tillämpning skall öfverlemnas, äro således åtminstone icke ense beträffande de uppgifna svårigheterna.

Då mot den ifrågasatta arfsskatten blifvit sagdt, att de föreslagna bestämmelserna icke äro enkla och lättfattliga, vill jag vädja till en hvar af kammarens ledamöter, som gjort sig möda att genomläsa komiterades redogörelse rörande lagstiftningen om arfsskatten i andra länder, huruvida der gällande bestämmelser äro mera enkla och lättfattliga. Jag vågar påstå, att om någon vill genomläsa bestämmelserna om arfsskatten t. ex. i England och jemföra dessa med hvad Kongl. Maj:t föreslagit, jemförelsen skall utfalla så, att i hvarje fall denna förordning måste anses vara synnerligen enkel i förhållande till de ytterst invecklade och svårbegripliga bestämmelser, som gälla i England.

Det har här blifvit sagdt, att de föreslagna skattesatserna äro

för höga. Det är nu en smaksak att säga hvad som är för högt eller för lågt. De föreslagna skattesatserna torde emellertid, hvad angår de mindre arfven, hvilka hos oss utgöra det största antalet, icke kunna anses vara så särdeles höga.

*Stämpel å bo-
uppteckning.
(Forts.)*

Striden här i kammaren kommer tydligen att gälla emellan utskottets förslag och det förslag, som framlagts af en reservant inom utskottet. Jag skall därför, utan att vilja för länge upptaga kammarens tid, bedja att få yttra något rörande reservantens förslag.

Han säger, att han principiellt ställer sig på Kongl. Maj:ts ståndpunkt samt vill endast hafva tid till öfvergångsstadgande och en liten reform. Jag undrar dock, om icke detta är ett talesätt, ty det erfordras nog icke så liten tid att realisera hvad han begär. Han vill hafva en bestämmelse införd i gällande civillag derom, att arfskifte alltid skall inom viss tid efter dödsfallet ingifvas till domstolen. Den dag, då obligatoriskt arfskiftestvång kommer att af Sveriges Riksdag beslutas, torde icke många af oss komma att få upplefva, och då man förebrått komiterade att de framlagt sitt förslag, så undrar jag, hur den allmänna meningen i landet skulle upptagit ett förslag i den formen, att i hvarje dödsbo inom bestämd tid efter dödsfallet skulle upprättas och till domstol ingifvas ett arfskifte. Befolkningen i landet har under århundranden vant sig vid frihet härutinnan, och det kan visserligen gå an lätt nog att skrifuva en lag om förändring i detta afseende, men det går icke i ett nu att genomföra densamma. Att det kan gå för sig, vill jag icke förneka, men icke går det snart.

Ett faktum, som säkerligen slagit en hvar af kammarens ledamöter med förvåning, är, att då detta lagförslag nu dryftats i kammaren — såvidt jag kunnat höra — de framställda anmärkningarna, ehuru här är fråga om en ny skattelag med nya principer och nya skattetariffer, icke gällt dessa omständigheter, hvilka vid införandet af en sådan ny skattelag naturligtvis bort möta de flesta gensagorna och komma att mest göras till föremål för granskning; hvilket ock antagligen varit mest behöfligt. Dessa omständigheter, lagens grundprinciper, hafva icke blifvit berörda; såvidt jag förmärkt, är det uteslutande en detaljfråga, som blifvit framhållen.

Den ärade reservanten har framställt sitt förslag såsom i hufvudsak ganska litet skiljande sig från Kongl. Maj:ts proposition och ansett, att man därför skulle kunna utan någon vidare tveksamhet antaga hans förslag. Jag lemnar å sido, hvad han yttrat derom, att detsamma skulle blifva gällande blott för en kort tid. Jag bestrider sjelfva grundprincipen i hans förslag. Reservanten har framhållit, att »ett af de viktigaste villkoren för en skattelag är dess enkelhet och klarhet samt lätthet vid tillämpningen, så att den skattskyldige sjelf kan af lagen bedöma och beräkna sin skattepligt». Jag öfverlemnar åt en hvar att afgöra i hvad mån våra nuvarande skattelagar motsvara dessa betingelser. Men hur högt man än vill ställa denna princip, kan den ingalunda såsom grundprincip uppställas gent emot den principen, att skattelagstiftningen skall framför allt hvila på rättvisa grunder, så att en

Stämpel å bo-
uppteckning.
(Forts.)

hvar får betala efter sin förmåga, och jag vågar påstå, att i det afseendet är det af reservanten framlagda förslaget felaktigt. Jag är skyldig att bjuda skäl för detta påstående. Enligt reservantens förslag skall skatten läggas på den samfälda behållningen i boet utan hänsyn till antalet delegare deri. Skatten är vidare progressiv. Deraf följer, att om af tvenne ungefär lika stora förmögenheter den ena tillfaller en arfvinge och den andra delas emellan tio, det kan inträffa, att den ende arfvingen, som får ungefärligen tio gånger mer än den andre, får betala efter en lägre skattesats än en hvar af de tio andre, om än skillnaden emellan de arfallna summorna i dess helhet är så ringa som 1,000 kronor. Den, som får t. ex. 49,900 kronor, får enligt reservantens förslag betala efter en lägre skattesats än den, som får exempelvis 5,100 kronor.

I förslaget finnes dessutom en annan olägenhet, som påvisats af grefve Wachtmeister. Skattesatserna äro uteslutande bestämda efter skyldskapsförhållandet till arfåtaren, så att, om denne efterlemnad barn, skatten för den samfälda behållningen skall beräknas efter den första gruppen, äfven om bland den, som erhållit del i boet, också finnas sådana, som icke äro barn till arfåtaren. Deraf följer, att, om en testamentarie får taga arf efter den, som lemnat barn efter sig, denne testamentstagare får betala skatten efter den lägsta satsen, och i samma mån testamentstagaren beröfvar en mera närskyld hans arf, premierar lagen testamentstagaren, ty han får betala mindre, än om testamentsgifvaren icke efterlemnad barn, utan endast t. ex. bröder.

Utän att vidare fästa mig dervid, att reservantens förslag icke kan antagas utan en återremiss till utskottet, för att detta måtte få efterse huru bestämmelserna i hans förslag öfverensstämma med stämpelförfattningen i öfrigt, ber jag att få tillkännagifva, att under de många och långa förhandlingarna i utskottet rörande denna fråga meningarna till en början ganska skarpt bröto sig rörande den ena eller andra principen och skiljaktigheterna i åsikter voro icke få, men under förslagets noggranna genomarbetande har vunnits det resultat att, såsom kammaren behagade finna, af utskottets 20 ledamöter 19 enats om det framlagda förslaget, med blott den inskränkning, att fyra ledamöter dessutom önskat afåtande af en skrivelse till Kongl. Maj:t. Jag menar, att häraf bör framgå att för den, som grundligt genomdebatterat ämnet och dervid hört skäl och motskäl, Kongl. Maj:ts förslag icke, hvad angår dess tillämpning, kan vara så farligt att antaga, som här blifvit framhållet.

Det finnes ännu en sida af frågan, som i dessa dagar icke får lemnas ur sigte och som ter sig annorlunda i dag än vid riksdagens början. Regeringens främste man har om landets finansiella ställning och närvarande inkomstbehof lemnat upplysningar, hvilka tjena att komplettera hvad bevillningsutskottet i sitt betänkande härom yttrat. Kammaren har af hans excellens herr statsministern hört, att behovet af ökade statsinkomster är stort. Det är sålunda nödvändigt att undersöka, hvilken verkan i fråga

om beredande af ökade statsinkomster ett antagande af embetsverkens eller reservantens förslag kan hafva i jemförelse med Kongl. Maj:ts af utskottet accepterade förslag. Jag har i fråga härom gjort många beräkningar. I de fall, då sterbhusdelegarne äro flere än fem, erhålles visserligen enligt herr Rudebecks förslag en något högre statsinkomst än enligt utskottets förslag. Men om sterbhusdelegarne äro färre, ställer sig saken helt annorlunda. Jag skall be att härpå få anföra några få exempel. Om jag antager en förmögenhet af 10,000 kronor, deraf arfåtaren genom testamente öfverlätit till oskyld person 5,000 kronor, och hans enda barn erhåller återstående 5,000 kronor, så kommer att i skatt för detta arf betalas: enligt utskottets förslag 185 kronor, enligt embetsverkens förslag 75 kronor och enligt reservantens 60 kronor. Enligt embetsverkens förslag således $\frac{2}{5}$ -delar och enligt reservantens ej fullt $\frac{1}{3}$ -del af skatten enligt utskottets förslag. För en förmögenhet på 20,000 kronor, fördelad i samma proportion, skall betalas enligt utskottets förslag 550 kronor, enligt embetsverkens 175 kronor och enligt reservantens 140 kronor, eller respektive ungefär $\frac{3}{5}$ -delar och $\frac{1}{4}$ -del af skatten enligt utskottets förslag. Om förmögenheten uppgår till 40,000 kronor, utgör skatten enligt utskottets förslag 1,220 kronor, enligt embetsverkens 425 kronor och enligt reservantens 360 kronor, eller respektive ungefär $\frac{1}{3}$ -del och $\frac{1}{4}$ -del af hvad utskottet föreslagit.

Detta är den finansiella sidan af saken.

På grund af dessa skäl har jag icke kunnat biträda det af reservanten framlagda förslaget. Enligt min uppfattning hvilar detta förslag på icke rättvisa grunder och skulle skapa orättvisa i beskattningen. Ej heller lär man, såsom en ärad talare gjort, hvilken till stöd för sin mening åberopat embetsverkens utlåtande, kunna säga, att man vid bestämmandet af en arfsskatt bör taga hänsyn äfven till personliga förhållanden, i så mätto, att man bör tillse hvad arftagaren i öfrigt eger. Detta är önskningsmål, som icke kunna förverkligas i praktisk lagstiftning.

Jag anhåller att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Philipson: Herr talman, mine herrar! Jag skall endast be att få yttra några få ord och ärnar hvarken ingå i några detaljer eller söka bemöta de ärade talare, som förordat herr Rudebecks förslag, då jag anser de vederläggningar, hvilka redan framkommit mot detsamma, vara tillräckligt talande. Jag har begärt ordet hufvudsakligen blott för att angifva de skäl, som för mig varit bindande och bestämmande, då jag biträdt och förenat mig i den af utskottets flertal omfattade hemställan att Riksdagen måtte antaga Kongl. Maj:ts proposition, dock med några små förändringar. Bland dessa skäl ställer jag främst det löfte, som afgafs vid den urtima riksdagen år 1892. På grund deraf och till följd af Riksdagens då aflättna skrifvelse har Kongl. Maj:t nu inkommit med sin förevarande proposition, och det vill synas mig, att detta Riksdagens löfte innebär förpligtelse icke blott att bidraga till skattebehofvets fyllande på denna väg utan ock att göra detta så *snart* som möjligt,

Stämpel å bo-
uppteckning.
(Forts.)

då sådant verkligen behöfdes. Genom antagande af reservantens förslag skulle en väsentlig minskning i de beräknade inkomster, af hvilka statsverket för närvarande är i stort behof, föranledas och dessutom vållas ett uppskof till en måhända icke så nära liggande framtid, i hvilken man kanske då dessutom får nöja sig med att antaga ett förslag, som för herrar domare icke är lättare att tilllämpa. Uppenbart är ju för öfrigt, att inga skatter hvarken äro angenäma att åsätta liksom de ej heller äro att åtaga sig; nya skatter äro i synnerhet alltid lika mycket oangenäma som de synas blifva betungande, och anmärkningar rörande svårigheter vid deras tillämpning kunna alltid framställas. — Vidare har för mig varit bestämmande, att, såsom herr statsrådet och chefen för finansdepartementet i sitt anförande till statsrådsprotokollet erinrat, »inför arfsskatten är arfvingen och icke arflåtaren skattesubjekt». I enlighet med denna hufvudprincip är Kongl. Maj:ts förslag äfven affattadt, och denna princip anser jag för min del vara den enda hållbara.

Jag begärde äfven ordet med anledning af ett uttalande af en högt ärad talare på stockholmsbänken, herr Annerstedt. Han yttrade nemligen bland annat, att, om Kongl. Maj:ts förslag antages, det med öppna ögon bör antagas af kammaren och dem, hvilka mest drabbas af skatten. Ja, mine herrar, de orden ber jag att få upprepa och understryka. Men jag anser, på grund af hvad jag i början af mitt anförande tog mig friheten påminna om, att denna kammare just därför bör vara den första att antaga utskottets förslag, hvartill jag, herr talman, ock anhåller att få yrka bifall.

Herr Hasselrot: Vid denna så långt framskridna timme skall jag icke tillåta mig att yttra mig vidlyftigt. Reservanten har förklaradt sitt förslag så, att han är ense med Kongl. Maj:t i principen och vill endast hafva sitt förslag antaget att gälla under den öfvergångstid, som skulle behöfva förflyta, till dess vi kunde i den allmänna lagen få införda de enligt hans förmenande lämpliga och behöfliga bestämmelserna om upprättande af arfskiften och hvilken öfvergångstid han ansåg böra kunna inskränkas till ett eller par år. Jag har nu en annan uppfattning om den tid, som skulle åtgå för att genomföra bestämmelser om obligatoriskt arfskifte hvilket jag tror näppeligen i vår tid låter sig göra, men äfven jag anser, att det vore önskligt, om man kunde få sådana bestämmelser till stånd. Hvad man här behöfver utreda, är således icke den frågan, huruvida det vore önskvärdt att såsom grund för arfsskatten få infördt obligatoriskt arfskifte utan den frågan, huru man till dess sådant kan ske, om det verkligen låter sig göra att få dylika stadganden till stånd, bör ordna arfsskatten.

Allt hvad reservanten anført mot Kongl. Maj:ts förslag derom, att det vore synnerligen svårt att i fattiga dödsbon, der det icke finnes kontanta tillgångar, skaffa penningar till skatten och att svårigheter äfven uppkomma, der det i boet finnes borgensförbindelser, om hvilka man icke vet, huruvida de skola betalas eller icke, alla dessa anmärkningar drabba lika väl reservantens förslag som Kongl.

Maj:ts. Enligt hans förslag skulle förhållandena härutinnan icke blifva i någon mån bättre än enligt Kongl. Maj:ts förslag.

Stämpel å bouppteckning.
(Forts.)

Ytterligare har reservanten anfört åtskilligt om svårigheterna att upprätta provisionella arfskiften och om svårigheten för domaren att blott med stöd af bouppteckningen gruppera de olika släctingarna. Ett sådant grupperande kan dock förekomma blott, då det finnes testamente. Eljest finnes det i hvarje bo endast en grupp samarfva dödsbodelegare, antingen bröstarfvingar eller bak- eller sidoarfvingar i olika led men ej olika slag af dessa arfvingar, och då har domaren således endast att göra en enkel division mellan det antal samarfva dödsbodelegare, som kan finnas i boet.

Svårigheterna inskränka sig till de fall, då testamenten förekomma, i synnerhet om derigenom någon begränsad nyttjanderätt blifvit upplåten. Reservanten säger tillika, att den åtgärd, domaren har att vidtaga för att kalkylera arfslotternas storlek, af allmänheten komme att uppfattas såsom ett provisionellt arfskifte, och att, derest det blifvande verkliga arfskiftet skulle utfalla annorlunda, sådant komme att föranleda till misstro emot domarecorpsen och olägenheter för arfvingarne. Jag tror dock icke detta. Den provisoriska uträkningen af de arfslotter, som kunna anses belöpa sig på de olika arfvingarne, har endast till ändamål att ligga till grund för stämpelns beräkning, och gifvet är, att det blifvande arfskiftet i många, kanske 99 fall af hundra skall visa ett annat resultat än denna kalkyl. Men ett liknande förhållande råder redan för närvarande i ett annat dylikt fall. Lagen stadgar nu, att efterlevande hustrus gifterätt bör beräknas till hälften af behållningen i boet, men den kommer naturligtvis i en mängd fall icke att, då arfskifte göres, upptagas till hälften af behållningen, utan blir vare sig högre eller lägre. Jag betviflar, att det förhållande, att domaren i detta fall gjort en dylik provisorisk uträkning, men hustrun i sjelfva verket enligt det blifvande arfskiftet får mer eller mindre än hälften af behållningen, har haft någon menlig inverkan på domarecorpsens anseende och minskat förtroendet för densamma.

Hvad slutligen angår reservantens påstående, att Kongl. Maj:ts förslag medför den olägenhet för den enskilde arfvingen, att han kan få betala skatt för en arfslott, hvilken sedermera kanske visar sig icke tillkomma honom, så beror detta påstående enligt mitt förmenande på en missuppfattning. Det är icke den enskilde arfvingen, som betalar skatt för sin lott, utan det är dödsboet i sin helhet, som betalar den sammanlagda stämpelafgift, som beräknats för de olika arfslotterna, och denna afgift skall sedermera fördelas på de särskilda arfvingarne, icke efter domstolens kalkyl, utan med ledning af det sätt, hvarpå egendomens fördelning verkligen kommer att utfalla.

Jag tror således, att de olägenheter, man sökt påvisa för såväl domstolarne som de enskilde parterne, i sjelfva verket icke förefinnas enligt Kongl. Maj:ts af utskottet biträdda förslag, och då af föregående talare så uppenbart påvisats de missförhållanden, som skulle blifva följden af att antaga reservantens förslag, äfven om detta skulle blifva gällande endast under en kortare öfvergångstid,

Stämpel å bo-
uppteckning.
(Forts.)

hvilket jag för öfrigt icke tror vara möjligt, så får jag vidhålla mitt yrkande om bifall till utskottets förslag.

Herr talmannen tillkännagaf, att anslag före klockan 2 e. m. utfärdats till sammanträdets fortsättande klockan 7 på aftonen.

Herr Dickson, Robert: Frågan tyckes icke här vara, huruvida man vid ordnandet af en sådan beskattning som den ifrågasvarande bör beräkna skatten efter arflåtarens hela efterlemnade förmögenhet eller efter de särskilda arflåtterna. Vi tyckas vara ense derom, att det senare tillvägagångendet är det rätta. Men fråga är, huruvida berörda princip blifvit i Kongl. Maj:ts och utskottets förslag tillämpad på sådant sätt, att icke orättvisor och olägenheter derigenom uppkomma för arvingarne och jemväl synnerliga svårigheter orsakas landets domare. Herr Rudebeck har på grund af de anmärkningar, som mot detta förslag framkommit, nu begärt en utredning till annat år och i sitt förslag erbjudit, tills denna utredning skett, ungefär hvad som i den kongl. propositionen äskats. Jag skall nu be att få framhålla de olägenheter, som med afseende å domarnes befattning med skattens beräkning äro förenade med Kongl. Maj:ts och utskottets förslag.

Af herr statsrådet och chefen för finansdepartementet har yttrats: »Mera invecklade fall kunna väl stundom förete sig, men dessas behandling torde med fullt förtroende kunna lemnas i händerna på domstolarne, hvilka under sin embetsutöfning hafva att lösa långt mera tvistiga frågor än dessa.» Jag hyser också mycket förtroende för domstolarne och vet, att de hafva svåra frågor att lösa. Men det är en helt annan sak att afgöra en tvist, der man hört parterna å båda sidor och desse framlagt sina bevis, än att uppgöra en förslagsberäkning rörande delningen af ett dödsbo, i synnerhet om testamente deri finnes. En sådan beräkning torde ofta vara ytterst vanskelig och kunna ske på flera olika sätt. Arvingarne yrka å ena sidan, att den skall göras på det sätt, som är för dem förmånligast; advokatfiskalen i hofrätten å andra sidan fordrar, att den skall ske på det sätt, som medför största inkomsten för kronan. För alla torde det kanske ej vara bekant, huru det tillgår vid stämpelkontrollen. När domaren belägger en handling med delen n:o 1 af stämpeln, så behåller han delen n:o 2 och gör på samma gång anteckning i protokollet om det belopp, hvarför stämpel skall erläggas och om stämpelns storlek. Sedermera insändes det renoverade protokollet tillika med stämplarna n:o 2 till advokatfiskalskontoret. Der granskas nu stämpelbeläggningen, och den kontrollerande tjänstemannen gör framställning till vederbörande domare att insända det belopp, som han förmenar saknas. Om nu domaren godvilligt insänder beloppet, undgår han vidare åtgärd, men gör han det icke, blir han åtalad såsom för tjänstefel. Vanligen undgår domaren visserligen då ansvar, men om yrkandet är befogadt, får han af egen kassa betala det felande beloppet, och det öfverlemnas åt honom, att, om och när han kan, i sin ordning af den enskilde parten taga ut beloppet. Det är således en nödvän-

dighet för domaren att städse beräkna det största stämpelbelopp, som kan komma i fråga, och sedan låta den enskilde parten söka den rättelse, som kan stå att vinna. Gör icke domaren så, riskerar han att bli åtalad, och, äfven om han ej blir fäld till ansvar får han betala den felande stämpeln med stor svårighet att åter taga ut beloppet af den enskilde. Och säkert är, att han tillika får figurera i tidningarne såsom »åtalad domare». Jag hemställer nu, om detta kan vara egnadt att höja domarecorpsets anseende i allmänhetens ögon. — Den brist, jag nu påpekat, tror jag bäst skulle afhjelpas genom ett stadgande, att advokatfiskalen egde föra talan i hofrätten mot den enskilde parten om att aflemna det stämpelbelopp, som fattas.

Stämpel å bouppteckning.
(Forts.)

Ett beslut om en sådan bestämmelse kan icke nu komma i fråga, och detta är för mig ett ytterligare skäl att biträda herr Rudebecks yrkande, under förhoppning att ett annat år få motse ett förslag, som undanrödjer den af mig anmärkta svårigheten.

Herr Bergius: De skäl, som tala mot antagandet af arfsskatt enligt Kongl. Maj:ts och utskottets förslag, äro redan så fullständigt angifna, att jag icke anser nödigt ytterligare något anföra i det hänseendet, ehuru väl åtskilligt kunde vara att tillägga. Jag har begärt ordet endast för att få till protokollet antecknad, att jag i hufvudsak delar de åsikter, som uttalats af herr Rudebeck. Det förslag, som innefattas i Kongl. Maj:ts proposition och utskottets utlåtande är, såsom redan erinrats, i många hänseenden otydligt och ofullständigt. Enligt min åsigt blir det synnerligen svårt att tillämpa. Vid tillämpningen komma att uppstå oegentligheter och inkonsequenser af den beskaffenhet, att den enskildes rätt ofta blir lidande och att det anseende, som våra underdomare för närvarande åtnjuta, i hög grad rubbas. Det kan icke vara någon risk eller olägenhet att antaga herr Rudebecks förslag enär Kongl. Maj:t får sedan taga i öfvervägande, huruvida icke ett bättre förslag kan utarbetas på den grundval, att arfsskiftet lägges till grund för beräkningen af skatten. Jag instämmer i herr Rudebecks yrkande.

Herr Moberg: Redan länge hafva inom Riksdagen yrkanden framställts derom, att arfsskatt måtte vardas införd i vidsträcktare och på ett egentligare sätt, än som nu i form af stämpel på bouppteckningar eger rum. Dessa yrkanden hafva vunnit i styrka genom urtima Riksdagens beslut med afseende å behofvet af nya skatteköllors uppsökande och det dervid uppställda krafvet, att de nya skatterna icke skulle falla på de mindre bemedlade. Med aktgifvande härpå har Kongl. Maj:t framställt det förslag, som här är i fråga, dervid för arfsskattens utgörande till begagnande föreslagits det rättsinstitut, vi ega i bouppteckningen. Det ligger emellertid, synes mig, i sakens natur, att stora och öfvervinneliga svårigheter skola möta för att af arftagaren uttaga skatten utan att det finnes en laglig handling, som visar till hvad belopp arfvet uppgår och skatten bör utgå. Att den åtgärd, man här nödgats tillgripa, eller att beräkna arfvet med ledning af bouppteckningen, skulle visa sig

Stämpel å bo-
uppteckning.
(Forts.)

förenad med många vanskligheter, det har såväl af herr Rudebecks reservation som af debatten i dag till fullo ådagalagts. Jag skall icke besvära kammaren med att uppräknå några nya exempel på dessa vanskligheter. Jag vill blott fästa uppmärksamheten på ett förhållande, som synes mig väl värdt att uppmärksamma, det nemligen, att den högre stämpelafgiften naturligtvis skall göra arftagarne mer än tillförene angelägna att nedbringa behållningen i bo-uppteckningen till det minsta möjliga, hvilket åter föranleder en både besvärlig och grannliga uppgift för domaren med afseende å granskningen af de olika siffrorna deruti. Under sådana förhållanden synes det mig icke böra förtänkas dem, som närmast hafva att tillämpa den nya lagens föreskrifter, att de noga öfverväga och öppet framhålla sina på faktiska omständigheter grundade betänkligheter med afseende å de svårigheter, som skola uppresa sig vid tillämpningen af den nya lagen. Dessa betänkligheter framkomma för visso icke af någon angelägen omsorg att spara domarena tid och möda — ty jag tror det måste erkännas, att domarena icke bruka taga hänsyn dertill vid fullgörandet af sitt mödosamma värf — utan de utgå fast hellre af en omsorg, hvari domarens och allmänhetens intressen sammanfalla, att icke den nya lagen genom de olika tolkningar, hvarför den varder föremål, och den olika praxis, som deraf måste varda en följd, skall gifva anledningar till klagomål med afseende å dess behöriga handhafvande, klagomål, hvilka åter kunna föranleda icke blott till ekonomiska förluster för domaren, utan äfven, hvad värre är, till minskande af allmänhetens tilltro till hans förmåga att tillämpa lag och författning. Det är visserligen sant, har man sagt, att dessa olägenheter kunna senare undanrödjas, sedan praxis utbildat sig, likasom man hänvisat på våra domares erfarenhet och skicklighet. Men redan den omständigheten, att man vid lagens tillkomst hänvisar till en praxis och domarnes skicklighet för att utbilda en rätt sådan, synes mig vara en betänklig sak. Men äfven om praxis kan undanrödja flera af de svårigheter, som nu uppstålla sig för ett behörigt handhafvande af författningen, qvarstå enligt mitt omdöme i allt fall två gifna olägenheter, hvilka aldrig af praxis kunna bortarbetas, den ena nemligen att domaren måste vid stämpelbeläggnings ingå i pröfning af civilrättsliga bestämmelser om rätt till arf, hvilken pröfning under en annan form i händelse af tvist om arvet kan blifva honom förelagd, och den andra att ifrågavarande lag är så affattad, att den för sin tillämpning måste förutsätta speciella insigter i civillagen, hvarigenom för den, som icke är invigd i civillagstiftningen, det blir ytterst svårt att sjelf kontrollera stämpelbeläggnings, och det måste medgifvas, att det såväl för domaren som parten är en mycket obehaglig omständighet, att stämpeln skall uttagas efter grunder, som den, hvilken har att betala afgiften, icke utan fackkunskap kan kontrollera. Jag kan således icke förstå, att man för undanrödjande af olägenheterna i såväl ena som andra afseendet icke gerna skulle vilja för närvarande tillgripa den enkla åtgärd, som föreslagits af reservanten, herr Rudebeck, i afvaktan derpå, att arfskiftet varder lagdt till grund för stämpelbeläggnings. Om herr Rudebecks

förslag antages, kan jag icke finna annat, än att Riksdagen i princip godkänt Kongl. Maj:ts förslag om upptagande af arfsskatt och endast önskat dess utgörande i annan form, än Kongl. Maj:t med aktgifvande på bestående förhållanden tänkt sig. Riksdagen har också genom antagande af herr Rudebecks tariff för arfsskattens utgörande verkligen ådagalagt sin benägenhet att åtaga sig en ganska dryg arfsskatt och dermed också infriat sina vid urtima riksdagen åtagna förbindelser. Då Riksdagen således enligt herr Rudebecks förslag för närvarande enligt min mening bäst skulle fylla sin uppgift med afseende å arfsskattens införande, då skatten äfven efter herr Rudebecks förslag skulle med hänsyn till de ökade behofven fylla en lucka i tillgångarna, och då härtill kommer, att, såsom det påpekats, fördelarne af införande i lagen om bestämmelser om arfskifte skulle vara i många andra hänseenden särdeles stora, så, och då dessutom här icke är fråga om att införa obligatoriskt arfskifte, kan jag icke finna annat, än att målet, hvartill man syftar, vinnes bäst med herr Rudebecks förslag, med den ändring, han deri nu framställt, hvartill jag alltså yrkar bifall.

Stämpel å bouppteckning.
(Forts.)

Herr Reuterswärd: Jag skall icke ingå i någon närmare granskning af vare sig den kongl. propositionen eller det derpå grundade utlåtande, utskottet afgifvit, eller på reservantens förslag, utan blott tillkännagifva den ståndpunkt, jag intagit till denna fråga, den nemligen, att man borde i hufvudsak antaga Kongl. Maj:ts proposition såväl i afseende å arfsskatten som rörande öfriga stämpel-skattefrågor. Jag gör detta icke därför, att jag anser dessa skatter, såsom medel att skaffa statsverket ökade inkomster, äro synnerligen väl funna, utan därför, att, såsom vi också i dag hört erinras af hans excellens herr statsministern, urtima Riksdagen aflät en skrivelse till Kongl. Maj:t med anledning af det lyckliga resultat, som vunnits, och hvori Riksdagen uttalade, att bland de skatteföremål, som borde ifrågakomma, vore så kallad förmögenhetsskatt. Det är visserligen sant, efter hvad här blifvit tydligt ådagalagdt, att när man skall basera denna beskattning på ett ofullkomligt dokument, sådant som bouppteckningen är, så är det icke alltid gifvet, att det blir en förmögenhetsskatt, man utkräfvit, utan, snart sagdt, motsatsen. Jag vill icke åberopa några exempel, men jag skulle kunna anföra flera, med hvilka jag kunde bevisa att sådana fall kunnat inträffa, hafva inträffat och komma att inträffa, då staten måhända blir ende arftagaren. Men jag vågar påstå, att denna fråga synnerligen för denna kammare är af stor politisk betydelse, nemligen i det att om minsta försök göres från denna kammars sida att i någon mån få förändringar till stånd i det förslag, Kongl. Maj:t framlagt, med de ändringar utskottet föreslagit och hvilka Kongl. Maj:ts regering tyckes acceptera, måste enligt min öfvertygelse, när det nu upplysts, att Andra Kammaren utan votering antagit förslaget, gifva lastarenom rum, och det skall heta: »Der ser man, Första Kammaren vill icke draga konsekvenserna af urtima Riksdagens viktiga beslut, och när det nu kommer till afgörande, söker man visserligen icke på direkt väg omintotgöra hvad som utlofvats,

Stämpel ä bo-
uppteckning.
(Forts.)

men åtminstone söka undanflykter». Det är därför jag anser det vara för denna kammare af den allra största vigt att acceptera det förslag, utskottet framlagt. Det kommer sannolikt ganska snart att visa sig, att på grund af alla de olägenheter, som här uttalats af juridiskt bildade ledamöter i denna kammare, det blir en absolut nödvändighet att förr eller senare sådana ändringar i lagen vidtagas, att skatten utkräves af arftagaren och icke grundas på de approximativa beräkningar, hvarpå Kongl. Maj:ts och utskottets förslag syfta. Det kan visserligen dröja några år längre, än reservanten tänkt sig för ernäendet af en sådan rättelse, men det kan ju icke skada, att man här i landet får se, att, när man vill pålägga oss nya och betungande direkta skatter, det icke kännes så synnerligen behagligt. Hufvudsaken är, att man får se i första rummet att Första Kammaren inlöser sitt ord och för det andra att, ehuru de principer, hvarpå detta förslag är bygd, icke fullt öfverensstämma med rättvisa och billighet, man likväl anser sig pliktig nu godkänna det. Låtom oss således taga det sådant det föreligger. Jag yrkar bifall till utskottets förslag i denna punkt.

Herr Unger: Ja, lastarena de få alltid rum. De finnas alltid, huru man än handlar. Jag låter icke den omständigheten, att de kunna få större eller mindre rum, inverka på mig. Om Första Kammaren vet, att den handlar efter bästa förstånd och samvete, låt då lastarena och Andra Kammaren säga, hvad de vilja! Finna vi, att denna lag träffar orättvist, jag kan ruinera dem, som drabbas deraf, tror jag knappt att det är skäl för oss att, af hänsyn till Andra Kammarens och andra personers omdöme, fatta ett sådant beslut, som utskottet ifrågasatt. Då man läser komiterades betänkande och ser, att de sjelfva erkänna ofullkomligheten af sitt förslag och sjelfva erkänna att det endast söker *närma* sig rationella grunder, och då finansministern i sitt anförande sagt att det vore för åstadskommande af rättvis beskattning alldeles nödvändigt eller åtminstone mycket godt, om man kunde grunda skatten på arfskifte, förvånas man i sanning, att regeringen icke vill söka använda denna grund, utan i stället grundar förslaget på grundtanken i komiterades förslag, som är, efter hvad herr finansministern sjelf nämnt, att behållningen skall före skattens beräkning *tänkas* fördelad efter arfslotterna. När man, till följd deraf att lagen nu genast skall genomdrivas, för det närvarande måste bygga på en sådan grund, tror jag det väl kunna sättas i fråga, huruvida, då detta icke är den rätta grunden, man icke bör redan nu söka skaffa sig en bättre. Jag är för min del öfvertygad, att man bör skaffa sig en sådan, och skulle därför, om vi icke arbetade under budgettvång, naturligtvis yrka afslag, till dess sådana betingelser vore för handen, som gjorde en rättvis arfsbeskattning möjlig, men då jag nu icke kan göra det, yrkar jag bifall till herr Rudebecks reservation. Att det skulle vara så svårt att omarbete arfskiftesinstitutionen och att därför skulle behövas en hel ny apparat, kan jag icke förstå. Herr finansministern anmärker, att arfskifte är af privat natur. Jag vet icke, att arfskifte är af mer privat

natur än bouppteckning, på hvilken Kongl. Maj:t grundar sitt förslag. Det står i 12 kap. 2 § ärfdebalken, att »alla arfskiften skola ske i redliga och trovärdiga mäns närvaro, på lika sätt, som tillföre om egendomens uppteckning sagdt är». Således bör väl arfskifte tillerkännas samma vitsord som bouppteckning. Nu säga herrar Cavalli och Hasselrot, som suttit i komitén, att det är alldeles omöjligt att få några förändringar i arfskiftesinstitutionen. Omöjligt är det i min tanke icke, då det icke är fråga om att göra arfskifte till ett tvång, utan endast att derigenom bereda tillfälle för arfvingarne att visa, hvad skatten rätteligen bör vara. Icke bör man af fruktan för svårigheten att få arfskiftesinstitutionen behörigen utvecklade afskräckas från att dermed göra försök. Jag måste tillägga, hvad som redan förut betonats, eller att det vore äfven ur andra synpunkter än beskattningssynpunkt önskvärdt att på något sätt framtvinga arfskiften. Vi domare och hvilken annan som helst, som lefver i beröring med folket, få se upprörande exempel på, huruledes godtroget folk blir rättslöst, därför att arfskifte icke uppgöres. Men, säger man, detta är en sak, som icke nu kan tagas i betraktande. Men då nämnda förhållande väl måste inverka på möjligheten att genomdrifva förändringen, bör man ock derved fästa afseende. Nu säger herr Hasselrot, att det icke vore mycket vunnet dermed, då det redan för närvarande dröjer så länge, innan bouppteckningen behöfver ingifvas; och han anförde ett mycket lyckligt funnet exempel derpå. Han sade, att om en person dör i oktober, så kan, då bouppteckningen skall ske inom tre månader efter dödsfallet eller i januari, men det dröjer ytterligare sex månader till nästa ting, en tid af nio månader förflyta, innan bouppteckningen behöfver ingifvas till stämpelbeläggning. Men man kan också taga ett annat exempel och förutsätta, att personen dör i maj, då är det omkring tre månader till höstetinget, och arfsskatten måste således då erläggas redan i september. Det är alldeles som man väljer sina exempel. Han anförde äfven ett exempel angående tillämpningen af herr Rudebecks förslag, i hvilket exempel han antog, att arfvingarne vore färre än fem, men väljer man ett exempel med tio arfvingar, så blir resultatet ett annat, och herr Rudebecks förslag framvisar då en större inkomst än Kongl. Maj:ts. När man nu ser, att det är möjligt att gå en annan bättre väg och då herr Rudebecks förslag gifver en utväg att nå målet utan olägenhet och utan förlust för den enskilde, så synes det mig, att man utan hänsyn till hvad som derom kan sägas borde taga herr Rudebecks förslag. För arfskiftet behöfves en rymlig tid, och om tiden för arfskiftets ingifvande till domstolen infölle t. ex. inom natt och år från bouppteckningens ingifvande, torde i de flesta fall sterbhusets affärer såsom borgensförbindelser o. d. då vara afvecklade. Det står i 10 kap. 10 §. handelsbalken: »dör gäldenär; svare då dess arfvingar så långt gods hans räcker, och gälde löftesman det som brister. Dör löftesman, medan han under borgen står; vare då borgenär skyldig att strax fordra ny borgen af gäldenären; gitter han den skaffa; vare den förre löftesmannens arfvingar frie: gitter han ej; söke

Stämpel å bouppteckning.
(Forts.)

Stämpel & bo-
uppteckning.
(Forts.)

borgenär betalningen genast ut af gäldenären, och bristen af löftesmannens gods». Detta gör, att denna sak i de flesta fall måste vara klarerad, innan arfskifte gifves in.

Då vi icke vilja gå ifrån Kongl. Maj:ts förslag, utan tvärtom hylla den princip, hvarpå det hvilat, anser jag, att vi böra med allt skäl taga herr Rudebecks förslag. Herr Cavalli nämnde, att han i dag icke hört talas om principer. Jag vet icke hvad han då hört. Jag tycker, vi med en mun talat om principer hela dagen. Vi hafva alla sagt, att vi vilja taga Kongl. Maj:ts princip, men icke den principen, hvarigenom kan inträffa, att arfvingar nödgas betala skatt för arf, som efter boets behöriga utredning är obefintligt. »Det gör icke något», säger man, »om något år får man restitution af den skatt, som orätt erlagts.» Jo, det gör, att, om också en fattig man skulle kunna skaffa t. ex. 1,000 kronor till skatt, med utsigt att få restitution om någon tid, han likväl kan innan dess blifva ruinerad genom den orättfärdiga beskattningen.

Jag anser det icke vara skäl att taga en sådan lag, utan yrkar bifall till herr Rudebecks reservation med deri af honom i dag föreslagna ändringar.

Härefter hördes rop på proposition.

Herr Nyström, Carl: Såsom herrarne hört, har debatten i dag hittills hållits hufvudsakligen mellan juristerna. Det tyckes då icke vara så alldeles ur vägen, om en och annan icke jurist tager till ordet för att tillkännagifva, huru den skarpsinniga argumentationen från tre olika håll slagit an och verkat på åhörarne, hvilkas röster man sökt vinna. Jag ber då få förklara — och detta är anledningen till att jag begärt ordet — att, icke annat än jag förstår, det af herr Rudebeck såväl i reservationen som här i kammaren försvarade samt ock i yttranden af talrika understödjare förordade förslag är det, hvilket har företrädet i beviskraft. Jag sluter mig derför till den af honom representerade åsigten.

I sjelfva verket får jag säga, att jag anser obilligt att ålägga herrar domare tvånget att inlåta sig på ett så ovisst värf som det att uppgöra sådana preliminära eller provisoriska arfskiften, då hela denna akt genom sin osäkerhet står i bestämd motsats mot den precision, noggrannhet, pålitlighet och auktoritet, som man önskar finna hos domarehandlingar och hos dem också oftast finner. Nu åläggas domarena en pröfning af helt annan art, och detta är orättvist. Det skall nu i många fall — jag tyckte mig nyss höra af en domare i 99 fall af hundra — uppstå två arfskiften, det ena det origtiga, som det blir domarens ej afundsvärda lott att upprätta, och det andra det rigtiga, som naturligtvis kommer att utgöra vederläggning af det förra. Och detta icke blott blir en vederläggning af det förra af domaren uppgjorda, utan föranleder äfven praktiska påföljder i form af klagomål, restitutioner, vidlyftiga förhandlingar m. m. En sådan rättsordning är icke tillfredsställande och bidrager att minska domaremagtens anseende.

Jag vill tillägga, att jag väl förstår det politiska skäl, som anförts af herr Reuterswärd, och jag fäster dervid den största vikt.

Det vore endast med stor tveksamhet jag skulle förorda herr Rudebecks förslag, om man deraf skulle draga en sådan slutsats, som den herr Reuterswärd antyde. Men ser man till reservantens yttrande, att han icke stält sig i någon motsats mot Kongl. Maj:ts förslag och, såvidt jag förstår, derigenom icke i något enda fall göres någon invändning mot sjelfva grundsatsen om att arfsskatt skulle påläggas, tager man vidare i betraktande, att icke heller diskussionen gått i sådan rigtning, att något bestridande af grundsatsen deraf kan härledas, och slutligen att i händelse domslutet utfölle i öfverensstämmelse med herr Rudebecks yrkande detta icke skulle medföra frågans fall, så är det omöjligt att af allt detta draga den slutsats, att Första Kammaren skulle, om den antog detta förslag, hafva sökt på ett eller annat sätt komma ifrån dess förpligtelser från urtima riksdagen, hvilka den tvärtom erkänner och vill inlösa.

*Stämpel å bo-
uppteckning.
(Forts.)*

Herr Forssell: Efter det storpolitiska anförande, som nyss här hölls af kammarens ärade ålderspresident, borde kanske diskussionen nu tystna, och efter de bravorop, hvarmed anförandet togs, skulle man kanske kunna anse förslaget öde vara gifvet. Om jag nu likväl tillåter mig att visa ålderspresidenten olydnad, är det icke blott därför, att jag icke svurit hans fana, utan också därför, att jag alldeles icke kan gilla den uppfattning, som han här uttalade. Jag känner igen den från ett föregående tillfälle, då väglagen här genomdrefs i sista stunden, väsentligen på grund af ett anförande af honom, och på grund af samma tankegång som den, till hvilken han nu åter vill binda kammaren.

Han sade här nyss: det är sant, att det nu föreliggande förslaget icke är godt; anmärkningarna mot detsamma äro befogade, och om det antages, skall det ovilkorligen leda dertill, att dess stora brister inom kort skola nödvändiggöra väsentliga förändringar och slutligen en öfvergång till just hvad reservanten föreslagit. Sådan syntes mig åtminstone syftningen af hans yttrande vara. Men icke för ty, oaktadt alla dessa brister, bör, menade han, förslaget antagas af Första Kammaren. Hvarför? Jo, därför, att, om kammaren icke antager just utskottets förslag, utsätter kammaren sig för *misstanken* att icke vilja infria löftena från 1892 års urtima Riksdag, och Första Kammaren bör framför allt undvika sådana misstankar.

För min del kan jag icke gilla en sådan uppfattning af ställningens kraf på kammaren, och kammarens äldre ledamöter lära ihågkomma, att fordom var det icke vanligt hvarken att så tänka eller så tala i denna kammare. Allra minst fick man höra sådant från de män, som då åtnjöto hedern att anses för representativa eller ledande inom kammaren. Man sade då, att Första Kammaren bör fatta sina beslut efter bästa omdöme och efter sitt goda samvete och sätta sig öfver obefogade misstankar. Vid den regeln tror jag, att Första kammaren gör bäst uti att hålla fast. Efter den regeln kommer också jag att bestämma mitt votum i frågan.

Jag vill till dagens protokoll hafva antecknadt, att jag för

Stämpel å bo-
uppteckning.
(Forts.)

min del, i valet mellan de tvenne förslag, som föreligga, efter mycket allvarligt öfvervägande och efter noga åhörande af alla de skäl, som anförts på båda sidor, ansett mig böra sluta mig till den af herr Rudebeck framlagda reservationen. Några få ord vill jag tillägga för att motivera denna min anslutning till reservationen.

Det är alldeles oförnekligt, att tillämpningen af det utskottets förslag, så välmenande, så godt det i många hänseenden än må anses vara, likväl kommer att medföra de mest afsevärda svårigheter och förvecklingar, icke blott för en aktad domarecorps, utan äfven för rättsökande parter, och man bör icke anse, att dessa svårigheter och förvecklingar äro af någon ringa betydelse. De äro sådana, att de, efter hvad nästan alla erfarne domare här visat, i många fall svårigen kunna af domarne undvikas. Domaren förpligtas att på fri hand och utan tillräcklig kännedom om förhållandena förrätta något, som *icke är arfskifte*, men likväl *ser ut* som arfskifte, och nödgas måhända att dervid göra sig skyldig till oundvikliga misstag, beroende på origtiga uppgifter, på tvetydiga testamentsbestämmelser eller ofullständiga meddelanden vid bouppteckningen.

Och icke nog, att han sålunda försättes i den för hans höga och grannliga embete menliga ställning att möjligen nödgas såsom domare fatta ett helt annat omdöme öfver arfskiftet, än han förut afgifvit som stämpelbeläggare å bouppteckningen, härtill kommer, att han å ena sidan utsättes för anmärkning från hofrätten för sin stämpelbeläggning, der denna varit för knapp, och möjligen får göra ekonomisk förlust, i fall icke ersättningen kan utkrävas af den, som fått sitt arf och förslösat det, och å andra sidan åter drabbas af anklagelse inför domstol såsom för tjänstefel, i fall bo-delegarne anse honom hafva räknat arfslotterna för stora eller för få. Och hvartill nu all denna oreda, denna verkliga ogrannlaghet mot en aktad embetsmannacorps? Jo, endast för det, att vi skulle vinna ett slags ekonomisk metafysisk tillfredsställelse af att hafva producerat en så kallad *egentlig arfsskatt*, som dock egentligen icke är och troligen aldrig blir någon arfsskatt alls. Det olyckliga med det i utskottets förslag framträdande systemet är just, att det alls icke framställer en »egentlig arfsskatt» och icke heller en »egentlig arfslottsskatt», utan ett mellanting af den gamla svenska skatten å död mans qvarlätenskap och den från utländska mönster efterbildade arfslottsskatten, ett mellanting, som har olägenheter af båda dessa skatteformer.

Nu säger man, att utskottets förslag medför så stora fördelar för dem, som skola erlægga arfsskatten. Utan att ingå på en vetenskaplig kritik af principerna för denna beskattning, skall jag blott försöka att genom ett konkret exempel visa, hvori dessa fördelar bestå, och hvad de kunna vara värda, aritmetiskt taget. Antag ett dödsbo, som vid uppteckningen skattas till 40,000 kronor, och för hvilket efter föreslagen tariff beskattningen skulle utgöras med 15 kronor per 1,000 kronor. Antag vidare ett dödsbo värderadt till 4,000 kronor, derå arfsskatten efter samma tariff utgör 4 kronor

per 1,000 kronor. Om nu i det förra dödsboet funnes 10 arftagare, komme den utgående arfsskatten 360 kronor, fördelad på alla 10, att för en hvar utgöra 36 kronor, men arfsskatten för 4,000 kronor, utgjord af en enda arftagare, att utgöra allenast 20 kronor. Skilnaden är 16 kronor.

Stämpel å bouppteckning.
(Forts.)

Detta är det exakta uttrycket för den s. k. orättvisa eller obillighet, som skulle uppstå vid beskattning af qvarlätenskap efter bouppteckningens summa, och det är denna obillighet, som utskottets förslag afser att undanrödja. Utskottets förslag erbjuder delegarne i ett dödsbo den förmånen, att dödsboets hela stämpelavgift, och således hvars och ens andel i denna avgift, varder beräknad efter lägre tariff, i samma mån delegarnes antal är stort och lotternas storlek sålunda minskas. Det är sant, att herr Rudebecks förslag icke genast och icke ovilkorligen bereder bodelegarne samma förmån, men det förutsätter och innebär, att samma förmån skulle kunna dem erbjudas genom mycket enkel lagstiftningsåtgärd, som kan vidtagas nästa riksdag. Herr Rudebeck, vill att Riksdagen, med antagande af en vanlig stämpelskatt å bouppteckning, skulle hos Kongl. Maj:t begära framläggandet af ett förslag till nästa riksdag, hvarigenom sådan anordning infördes, att det blefve beroende på arfsslotttagarnes eget skön, huruvida de skulle komma i åtnjutande af nedsättning i skatten. Det torde icke möta några svårigheter att bevilja uppskof med stämpelavgiftens upptagande t. ex. till ett eller ett halft år efter dödsfallet, på det att under denna tid rimligen arfskiftet må kunna ega rum. Är sådant medgifvet, blir det helt och hållet öfverlemnadt åt arfsslottsegarne att sjelfva afgöra, huruvida de vilja verkställa arfskiftet och derigenom komma i åtnjutande af den lindring, som ligger i beskattning efter arfsslott. Det synes mig gifvet, att lindringen då kommer att ega rum i alla de fall, der skilnaden mellan beskattning af hela arfvets summa och beskattning af arfvets skilda lotter blir så stor, att det lönar mödan att påskynda arfskiftet. I många fall kommer skilnaden mellan avgifterna vid deras beräkning på det ena eller andra sättet att blifva så liten, att det för lottegarne är fullkomligt likgiltigt, hvilkendera metoden användes, och de komma då att tillvägagå såsom förut samt rätta sig efter sin egen bekvämlighet. I andra fall, då skilnaden går på större belopp, kommer bestämmelsen, hvarom nu är fråga, att verka såsom ett mycket kraftigt incitament till arfskiftets påskyndande, och, herr talman, just deruti torde det af herr Rudebeck framlagda förslaget hafva sin största betydelse.

Ty från alla sidor medgifves, att största betänkligheten vid det nu framlagda förslaget lägges deruti, att den höga tariffen, i vissa fall uppgående till $3\frac{1}{2}$ eller ända till 6 procent af qvarlätenskapens värde, skall tillämpas med ett så otillförlitligt uppskattningsinstrument, som bouppteckningen är och måste förblifva. Detta instrument må hafva varit tillfredsställande för arfsbeskattningen, så länge denna gick ut på en avgift af $\frac{1}{2}$ procent, men det duger icke längre, när det blir fråga om att taga ut en skatt af 6 procent. Alla medgifva, att den nya skattetariffens natur fordrar en

Stämpel å bo-
uppteckning.
(Forts.)

säkrare grundläggning; alla finna det önskvärdt, att den nya tariffen kunde komma att tillämpas på den qvarlätenskap, som konstaterats genom arfskifte. Ehuru man visserligen icke kan tänka på att göra arfskiftesinstitutet obligatoriskt, borde man dock försöka att framkalla ett allmännare och skyndsammare anlitande af arfskiftet. Så vidt jag kan finna, innehåller utskottets förslag intet, som medför någon sådan lockelse till anlitande af arfskiftet. Den provisoriska uppskattningen af arfslotterna skulle ju bereda arftagarne alla de förmåner i beskattningsväg, som de kunna vinna genom ett vanligt arfskifte, under det att deremot enligt herr Rudebecks förslag just ett verkligt arfskifte blefve vilkor för dessa förmåners åtnjutande. För mig utgör denna omständighet den förnämsta anledningen att anse herr Rudebecks förslag såsom en verklig förbättring af utskottets.

Jag anhåller därför om bifall till herr Rudebecks förslag.

Herr Sandberg: Då jag, att döma efter den i dag här förda diskussionen, är förvissad derom, att jag står temligen ensam med min mening i denna fråga, skall jag icke mer än ett par minuter upptaga kammarens tid.

Så vidt jag förstår, finnes icke någon sämre skatteform än den, som icke blir effektiv, som gifver ringa inkomst och som frestar och lockar till kringgående, och så beskaffad anser jag den nu till antagande föreslagna arfsskatten vara. Det händer ju redan nu, att förmögna personer före sin död vidtaga sådana åtgärder, att bouppteckningen utvisar så godt som inga tillgångar. Då jag således är fullkomligt öfvertygad om att den nu föreslagna arfsskatten icke kommer att gifva mer än en ringa bråkdel af det belopp, man beräknar och hoppas, och då jag anser svårigheterna vid tillämpningen komma att blifva ganska stora, för att icke säga öfvervinneliga, tillåter jag mig att yrka afslag.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande inledningen i förevarande paragraf och den i paragrafen förekommande rubriken *bouppteckning* jemte derunder intagna bestämmelser yrkats: 1:o att denna del af författningsförslaget skulle godkännas; 2:o) af herr *Rudebeck*, att kammaren skulle godkänna motsvarande del af det förslag till paragrafens lydelse, som innefattades i hans vid betänkandet fogade reservation; och 3:o) att nu föredragna del af paragrafen skulle afslås.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner jemlikt dessa yrkanden och förklarade sig finna propositionen på godkännande af ifrågavarande del af paragrafen i enlighet med utskottets förslag vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som godkänner inledningen i 8 § af bevillningsutskottets förslag till förordning angående stämpelafgiften och den i nämnda § förekommande rubriken *Bouppveckning* jemte derunder intagna bestämmelser, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes motsvarande del af det förslag till paragrafens lydelse, som innefattas i herr Rudebecks vid utskottets betänkande n:o 17 fogade reservation.

Omröstning företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—72;

Nej—54.

Vidare yttrade herr talmannen, att under öfverläggningen jemväl blifvit yrkadt, af herr *Rudebeck*, att Riksdagen skulle i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes, efter skedd utredning, för nästa Riksdag framlägga förslag, afseende stämpelafgift å arfslott och testamente att utgå, så vidt möjligt är, å det belopp, som arfvinge eller testamentstagare enligt arfskifte erhåller.

Sedermera gjordes propositioner, först på godkännande af herr Rudebecks nyssnämnda yrkande samt vidare på afslag derå; och förklarades den förra propositionen, hvilken förnyades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Rubrikerna: Fideikomissbref om fast egendom. — Äktenskapsförord.

Godkändes.

Kammaren åtskildes kl. 3,33 e. m.

In fidem

A. von *Krusenstjerna*.